

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Навчально-науковий інститут Архітектури, містобудування та дизайну
Кафедра ландшафтного проєктування та садово-паркового мистецтва

До захисту допускається

завідувач кафедри

канд. біол. наук, доц.

_____ Я. В. Гончаренко

«19» червня 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Сучасний стан благоустрою території скверу Стрілка (м.Харків)»

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

за спеціальністю 206 – Садово-паркове господарство

Керівник кваліфікаційної роботи:

канд. біол. наук

_____ **Соколенко У. М.**

Виконав

_____ **Левицький А. П.**

Харків – 2026

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**
Навчально-науковий інститут Архітектури, містобудування та дизайну
Спеціальність 206 – Садово-паркове господарство

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
ландшафтного проектування та
садово-паркового мистецтва
канд. біол. наук, доц.
_____ Я. В. Гончаренко
«16» березня 2026 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання випускної кваліфікаційної роботи освітнього ступеня
бакалавра здобувачу вищої освіти
Левицькому Аркадію Петровичу

1. Тема роботи «Сучасний стан благоустрою території скверу Стрілка (м. Харків)» затверджена наказом ректора від «12» березня 2026 року № 250-03.
2. Строк подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру «18» червня 2026 року
3. Вихідні дані: наукові джерела літератури, інтернет-ресурси, дані маршрутних екскурсій.
4. Перелік питань, які потрібно розробити:
 - Проаналізувати літературні та інтернет-джерела щодо досвіду формування прибережних скверів. Дослідити нормативну базу, державні будівельні норми щодо влаштування міських скверів.
 - Дати характеристику методів дослідження, містобудівельної ситуації об'єкту, провести ретроспективний аналіз території та її природних умов і мікрокліматичних особливостей.
 - Здійснити аналіз сучасного стану благоустрою території скверу: функціонального наповнення та архітектурно-планувальної структури скверу, об'ємно-просторової характеристики території, провести інвентаризацію зелених насаджень.
 - Сформувати та обґрунтувати напрями покращення благоустрою території, здійснити добір асортименту рослин, а також малих архітектурних форм.
5. Перелік графічного матеріалу: ситуаційний план, опорний план, інвентаризаційний план.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ к.б.н. Соколенко У.М.

Дата видачі завдання «_16_» _____ березня _____ 2026 р.

Завдання прийняв до виконання _____ Левицький А. П.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Проаналізувати літературні та інтернет-джерела щодо досвіду формування прибережних скверів.	03.2026	
2	Дослідити нормативну базу, державні будівельні норми щодо влаштування міських скверів.	03.2026	
3	Дати характеристику методів дослідження, містобудівельної ситуації об'єкту, провести ретроспективний аналіз території та її природних умов і мікрокліматичних особливостей.	04.2026	
4	Здійснити аналіз сучасного стану благоустрою території скверу: функціонального наповнення та архітектурно-планувальної структури скверу, об'ємно-просторової характеристики території, провести інвентаризацію зелених насаджень.	05.2026	
5	Сформувати та обґрунтувати напрями покращення благоустрою території, здійснити добір асортименту рослин, а також малих архітектурних форм.	06.2026	

Дата видачі завдання «16» березня 2026 р.

Керівник кваліфікаційної роботи Соколенко У. М.

Завдання прийняв до виконання Левицький А. П.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	8
ОСОБЛИВОСТІ ВЛАШТУВАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ СКВЕРІВ У МІСЬКОМУ ПРОСТОРІ.....	8
1.1 Аналіз значення скверів у міському просторі	8
1.2 Аналіз досвіду формування прибережних скверів	9
1.3 Огляд нормативно-правової документації, які можуть застосовуватися у розрізі кваліфікаційної роботи.....	13
РОЗДІЛ 2	16
ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ТА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ	16
2.1 Методи дослідження	16
2.2 Аналіз містобудівельної ситуації об'єкту	17
2.3 Ретроспективний аналіз території	19
2.4 Аналіз природних умов та мікрокліматичних особливостей території .	22
РОЗДІЛ 3	25
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ.....	25
3.1 Функціональне наповнення території та архітектурно-планувальна структура скверу.....	25
3.2 Об'ємно-просторова характеристика території	27
3.3 Інвентаризація зелених насаджень.....	29
3.4 Характеристика елементів благоустрою бульвару.....	32
РОЗДІЛ 4	34
ПРОПОЗИЦІЇ ПОКРАЩЕННЯ ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СКВЕРУ..	34
4.1 Обґрунтування напрямів покращення благоустрою території	34
4.2 Добір асортименту рослин	35
4.3 Добір малих архітектурних форм.....	37
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	47

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 62 с., 27 рис., 2 табл., 3 додатки, 31 джерел.

Актуальність дослідження зумовлена важливою роллю міських скверів у створенні комфортного, екологічно безпечного та естетично привабливого життєвого середовища сучасного міста. Сквер «Стрілка» є знаковим загальноміським рекреаційним простором Харкова, розташованим на злитті річок. Комплексна оцінка сучасного стану потрібна для виявлення реальних проблем, деструктивних процесів та невикористаного потенціалу території скверу. Отримані результати дослідження дозволять виявити існуючі деструктивні процеси та обґрунтувати стратегічні рішення щодо подальшої реконструкції, оптимізації та ландшафтної організації території скверу.

Об'єкт дослідження – територія скверу «Стрілка» у м. Харків.

Предмет дослідження – сучасний стан благоустрою території скверу «Стрілка» у м. Харків.

Мета дослідження – оцінка сучасного стану благоустрою території скверу «Стрілка» у м. Харків.

Методи дослідження. У межах кваліфікаційної роботи доцільно застосовувати комплекс загальнонаукових (емпіричне дослідження, загальнологічні методи) та спеціальних (візуальний, дендрологічний, картографічний, порівняльно-історичний та графо-аналітичний методи) методів дослідження.

Процес виконання та підготовки кваліфікаційної роботи має системний характер і розподілений на три взаємопов'язані етапи. На першому етапі, який має аналітичний характер, основну увагу зосереджено на теоретичному дослідженні значення скверів у міському просторі, аналізі світового й вітчизняного досвіду формування скверів на набережних, зокрема на злитті річок, а також на вивченні нормативно-правової документації у сфері благоустрою міських територій.

Другий етап присвячений комплексному аналізу об'єкта дослідження і поєднує в собі оцінку містобудівної ситуації, ретроспективний аналіз розвитку

території, а також детальне вивчення її природних умов та мікрокліматичних особливостей.

На третьому етапі відбувається формування оцінки сучасного стану благоустрою території скверу «Стрілка» у м. Харків та розробка пропозицій покращення.

Ключові слова: озеленення; сквер; інвентаризація; благоустрій.

ВСТУП

Оскільки зелені зони загального користування є важливими складовими міського середовища, їхній стан безпосередньо впливає на якість життя населення, екологічну рівновагу та рекреаційний потенціал міста. Особливого значення набувають прибережні сквери, які виконують не лише естетичну та природоохоронну функції, а й виступають важливими осередками відпочинку та соціальної взаємодії мешканців. У зв'язку з необхідністю збереження та підвищення функціональної ефективності таких територій актуальним є проведення комплексної оцінки їхнього сучасного стану, виявлення проблем благоустрою та визначення перспективних напрямів подальшого розвитку.

Відповідно до цього метою дослідження є оцінка сучасного стану благоустрою території скверу «Стрілка» у м. Харків. Для досягнення поставленої мети будуть виконані наступні завдання:

- аналіз значення скверів у міському просторі;
- аналіз досвіду формування прибережних скверів;
- огляд нормативно-правової документації щодо благоустрою скверів;
- аналіз містобудівельної ситуації;
- ретроспективний аналіз території;
- аналіз природних умов та мікрокліматичних особливостей території;
- проведення інвентаризації території скверу;
- аналіз сучасного стану благоустрою скверу;
- розробка пропозицій покращення благоустрою скверу.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ВЛАШТУВАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ СКВЕРІВ У МІСЬКОМУ ПРОСТОРИ

1.1 Аналіз значення скверів у міському просторі

Сквери є важливими елементами міського простору, оскільки вони виконують екологічні, соціальні, естетичні та рекреаційні функції. У сучасних містах, де спостерігається висока щільність забудови та значне антропогенне навантаження, сквери забезпечують мешканцям можливість короткотривалого відпочинку, спілкування та контакту з природою [21]. Вони формують комфортне середовище для проживання, сприяють покращенню психоемоційного стану населення та підвищують загальну якість життя. Особливе значення скверів полягає у їхній доступності, адже вони зазвичай розташовуються поблизу житлових кварталів, адміністративних центрів або транспортних вузлів, що робить їх важливою складовою повсякденного міського життя [12].

Важливим аспектом функціонування скверів є їхній вплив на екологічний стан міста. Зелені насадження сприяють очищенню повітря від пилу та шкідливих речовин, знижують рівень шуму, регулюють мікроклімат та зменшують ефект міського теплового острова [21]. Дослідження сучасних науковців доводять, що навіть невеликі зелені простори здатні суттєво впливати на температурний режим міських районів. Оптимальне розташування, форма та розміри скверів підвищують їхню ефективність у процесах охолодження міського середовища та створення комфортних умов для населення. Такі зелені території також позитивно впливають на біорізноманіття, створюючи умови для існування міської флори та фауни [7].

Сквери виконують і важливу соціальну функцію, оскільки є місцями взаємодії різних груп населення. Вони створюють простір для прогулянок, дозвілля, дитячих ігор, проведення культурних заходів та неформального спілкування [7].

У концепції «15-хвилинного міста» сквери розглядаються як базові елементи міської інфраструктури, що мають бути доступними для мешканців у межах короткої пішохідної відстані. Рівномірний розподіл зелених зон у структурі міста сприяє просторовій справедливості та забезпечує рівний доступ населення до рекреаційних територій [6]. Особливе значення це має для густонаселених районів, де сквери часто залишаються єдиними доступними зеленими просторами [7].

Науковці також підкреслюють важливість класифікації скверів залежно від їхнього функціонального призначення, площі, місця розташування та характеру використання. У структурі комплексної зеленої зони міста сквери можуть виконувати транзитну, декоративну, меморіальну або рекреаційну функції [12]. Їхня різноманітність дозволяє формувати цілісну систему озеленення міста та забезпечувати гармонійне поєднання природного середовища із забудованими територіями. Водночас благоустрій скверів є важливим інструментом підвищення привабливості міського середовища, адже якісне озеленення, сучасне обладнання та комфортна інфраструктура сприяють активному використанню цих просторів мешканцями [21].

Таким чином, сквери мають комплексне значення для міського простору. Вони не лише покращують екологічний стан міст, але й забезпечують соціальну інтеграцію, формують комфортне середовище для життя та сприяють сталому розвитку урбанізованих територій. У сучасних умовах зростання міст роль скверів постійно посилюється, а їхнє збереження та розвиток стають важливими напрямками міської політики та планування.

1.2 Аналіз досвіду формування прибережних скверів

Прибережні сквери є важливим типом громадських просторів, що формуються у зоні контакту міського середовища з водними об'єктами. Вони виконують рекреаційну, екологічну, захисну та естетичну функції, а також сприяють підвищенню якості міського середовища.

Серед закордонних прикладів варто розглянути сквер Deutsches Eck, розташований у Кобленці на місці злиття річок Мозель та Рейн, який є показовим прикладом організації громадського простору у прирічковому середовищі (рис.1.1).

Рисунок 1.1 – Ландшафтна організація скверу Deutsches Eck (м. Кобленці, Німеччина) [3]

Ландшафтна організація території розроблена із використанням регулярних прийомів планування. Домінантою виступає монументальна кінна статуя кайзера Вільгельма I побудована у 1897 р. Просторова орієнтація скверу підпорядкована забезпеченню найкращого візуального сприйняття статуї з боку водних шляхів, тоді як зелені насадження відіграють виключно роль фону [3].

Серед прикладів американської практики доцільно виокремити Point State Park, розташований у Пітсбурзі (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Ландшафтна організація Point State Park (Пітсбург, США) [8]

Аналіз ілюстративного матеріалу засвідчив, що в даному об'єкті простежується наявність вираженої композиційної домінанти, орієнтованої на акваторію. Роль домінуючого елемента виконує фонтан. Ландшафтна організація розроблена з використанням регулярних прийомів планування. Зелені насадження виступають фоном. Особливу увагу в оформленні приділено акцентному освітленню території, яке посилює естетичну виразність території у вечірній час [8].

Ще одним прикладом з американської практики також доцільно виокремити Confluence Park, розташований у Денвері на злитті річок Саут-Платт та Черрі-Крік (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Ландшафтна організація Confluence Park (м. Денвер, США) [2]

Аналіз планувальної структури засвідчив, що в даному об'єкті ландшафтна організація підпорядкована природному перепаду рельєфу та вирішена у вигляді трирівневої терасованої системи. Роль композиційних осей виконують зигзагоподібні доріжки та пандуси, які сходяться до нижнього рівня – відкритого кам'яного амфітеатру на самому вістрі мису, що забезпечує безпосередній контакт відвідувачів з акваторією злиття річок. Зелені насадження представлені сформованими масивами дерев та вкрапленнями злакових трав, які виконують структурну функцію, фіксують берегову лінію від ерозії та підкреслюють природний характер рекреаційного простору [2].

Серед українського досвіду варто виокремити сквер Прибережний у м. Дніпро (рис. 1.4).

Рисунок 1.4 – Ландшафтна організація Прибережного скверу, м. Дніпро [29]

Ландшафтна організація простору вирішена із використанням змішаних прийомів планування. На відміну від закордонних прикладів (Deutsches Eck, Point State Park), де ландшафт підпорядкований єдиній домініанті, у сквері «Прибережний» застосовано принцип багатофункціональності. Композиція базується на поєднанні м'яких, плавних ліній штучного рельєфу, які візуально імітують природні хвилі. Зелені насадження виступають структурним елементом: масиви дерев та багаторічних злакових рослин розподіляють територію на зони відпочинку, дитячі ігрові кластери та зони соціальної взаємодії [29].

Продовжуючи аналіз вітчизняного досвіду, доцільно розглянути ландшафтну організацію скверу біля Тернопільського ставу (рис.1.5).

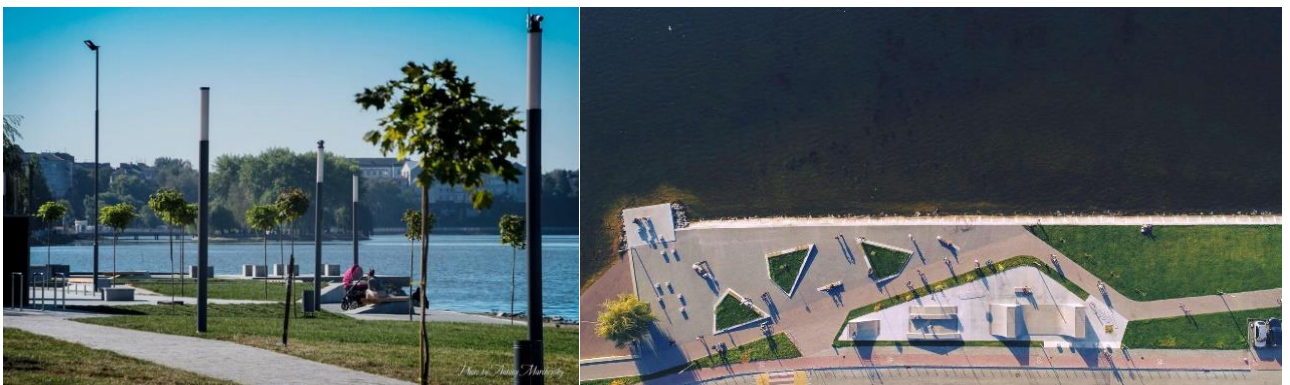

Рисунок 1.5 – Ландшафтна організація скверу у Тернополі [30]

Аналіз планувальної структури засвідчив, що ландшафтна організація розроблена з використанням регулярних прийомів планування. Головною особливістю об'єкта є відмова від класичних високих парапетів на користь формування дворівневої структури – верхньої прогулянкової тераси та нижньої зони безпосереднього контакту з водним дзеркалом Тернопільського ставу. Зелені насадження складаються з відкритих партерних газони та груп крупномірних дерев, що створює прозорі візуальні коридори та забезпечує безперешкодний огляд акваторії з будь-якої точки скверу [30].

Отже, аналіз світового та вітчизняного досвіду засвідчив, що прибережні сквери формуються за спільними композиційними принципами, серед яких провідну роль відіграє орієнтація простору на акваторію та створення виразної композиційної домінанти. Закордонні приклади переважно демонструють регулярні прийоми планування та підпорядкування зелених насаджень ролі фону для головних архітектурно-ландшафтних акцентів. Водночас сучасна українська практика характеризується більшою функціональною різноманітністю, використанням змішаних прийомів планування та активною роллю зелених насаджень у зонуванні території. Важливою спільною тенденцією є забезпечення безпосереднього контакту відвідувачів з водою через терасування, відкриті видові коридори та створення багаторівневих просторів.

1.3 Огляд нормативно-правової документації, які можуть застосовуватися у розрізі кваліфікаційної роботи

В ході огляду нормативно-правової документації виявлено низку документів, що стосуються благоустрою скверів [14-16, 25].

Згідно з будівельними нормами, планувальна структура скверу зазвичай розробляється на основі однієї або двох центральних осей, які візуально акцентуються за допомогою влаштування партерів, формування симетричних парних алеї або прокладання домінуючої центральної алеї. Нормативи встановлюють ширину доріжок: головні доріжки проєктують розміром 3-8

метрів, другорядні – 2-3 метри, підпорядковуючи всі планувальні габарити модулю 0,75 метри. Композиційний центр простору виділяється за допомогою фокусних елементів, таких як фонтани, монументальні споруди або квітники [14- 15].

Баланс території скверу визначають згідно з показниками, наведеними у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Баланс території скверів [15]

Розміщення скверу	Площа, %	
	Зелені насадження	Дорожньо-стежкова мережа, споруди та МАФ
На вулицях та майданах	60-75	25-40
У житлових районах	70-80	20-30

Будівельні норми також визначають перелік обов’язкових елементів благоустрою скверів: тверде покриття пішохідних зон, інженерні елементи сполучення поверхонь, зелені насадження, система освітлення, лави (щонайменше 50 % лав повинні мати конструкцію зі спинкою), урни й контейнери для збирання відходів, обладнання велопарковок, засоби просторової навігації та громадські вбиральні [15].

Сучасні стандарти вимагають дотримання безбар’єрності середовища, тому при влаштуванні благоустрою скверів варто зважати на ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» [16]. Це передбачає проєктування пішохідних шляхів без високих бордюрів та з обов’язковим облаштуванням тактильної плитки для безпечного орієнтування осіб із порушеннями зору. Крім того, усі зони відпочинку та санітарні вузли в межах скверу мають забезпечувати безперешкодний простір для маневрування крісел-колісних та зручного доступу маломобільних груп населення [16].

Відповідно до чинних Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, поняття «сквер» визначається як упорядкована й озеленена ділянка площею 0,02-2,0 га, яка є елементом архітектурно-художнього оформлення населених місць, призначена для короточасного відпочинку населення. Регламентована структура рослинного покриву скверів передбачає

нормативну щільність насаджень на рівні 260 одиниць дерев та 1116 одиниць кущів із розрахунку на один гектар території. При цьому площа газонів має становити 0,62 га/га, а площа квітників – 110 м²/га. Загальний показник площі озеленення об'єктів такого типу повинен утримуватися в межах 75-85 % від їхньої сумарної площі [25].

Таким чином, аналіз нормативно-правової бази дозволив визначити сквери як невеликі об'єкти загального користування площею від 0,02 до 2,0 га, що виконують архітектурно-художню та рекреаційну функції в структурі міст. Регламентований рівень озеленення скверів має становити 75–85 %. Сучасні вимоги до благоустрою ландшафтних об'єктів зміщують пріоритети в бік обов'язкового забезпечення безбар'єрності.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ТА ОБ'ЄКТУ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Інформаційне підґрунтя кваліфікаційної роботи сформовано на основі наукової літератури, нормативно-правової бази у сфері ландшафтної організації скверів, а також результатів власного комплексного аналізу досліджуваної території.

У межах кваліфікаційної роботи доцільно застосовувати комплекс загальнонаукових (емпіричне дослідження, загальнологічні методи) та спеціальних (візуальний, дендрологічний, картографічний, порівняльно-історичний та графо-аналітичний методи) методів дослідження [26].

Робота ґрунтується на емпіричному дослідженні, яке передбачає проведення спостережень, описових характеристик, вимірювань і порівняльного аналізу отриманих результатів. Важливу роль відіграють польові дослідження, спрямовані на безпосереднє вивчення території. До загальнологічних методів, використаних у роботі, належить передусім аналіз і синтез наукової інформації, що передбачає опрацювання вітчизняних і зарубіжних публікацій, методичних рекомендацій та нормативних документів у сфері ландшафтної архітектури, містобудування та благоустрою міських територій.

Серед спеціальних методів застосовано візуальний аналіз, що дозволяє оцінити композиційно-просторову структуру скверу, стан елементів благоустрою та рівень комфортності середовища. Дендрологічний метод використовується для визначення видового складу зелених насаджень, їх декоративності, стану, а також відповідності умовам зростання. Картографічний метод передбачає опрацювання планів, схем і картографічних матеріалів, що дає змогу дослідити планувальну структуру території та її взаємозв'язок із міським середовищем. Порівняльно-історичний метод

застосовується для вивчення історичного розвитку території, змін її функцій і планувальної організації. Для узагальнення результатів використовується графо-аналітичний метод обробки даних, який включає створення схем, карт, діаграм і інших візуальних матеріалів [17].

Отже, в ході виконання роботи планується застосування комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечить всебічне вивчення сучасного стану скверу та особливостей його ландшафтної організації. Отримані результати стануть основою для розроблення проєктних пропозицій щодо удосконалення скверу.

2.2 Аналіз містобудівельної ситуації об'єкту

Сквер «Стрілка» розташований в історичному центрі Харкова, на мисі, що утворився в місці злиття двох головних річок міста – Харкова та Лопані (рис. 3.1). Сквер є важливим елементом системи громадських просторів історичного центру та виконує рекреаційні, транзитні й туристичні функції.

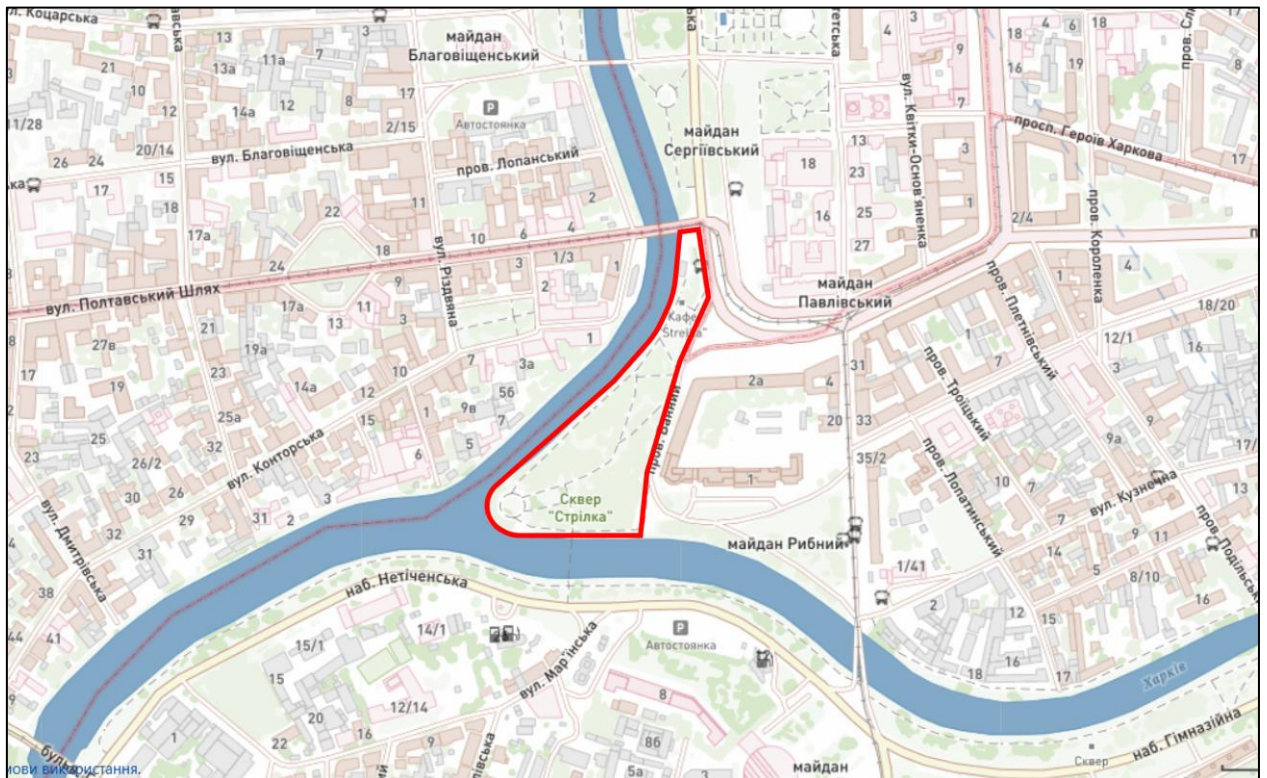

Рисунок 2.1 – Сквер «Стрілка» на карті [27]

Навколишня забудова переважно представлена житловими будинками середньої поверховості з включенням об'єктів громадського призначення. Ансамбль Університетської гірки та Свято-Благовіщенський кафедральний собори, що розташовані неподалік, виступають важливими архітектурними домінантами цього району, формуючи разом із набережними панорами сприйняття історичної частини міста.

З північно-східного боку ділянка межує з Сергіївським майданом. Неподалік розташовані Павлівський майдан і початок вулиці Полтавський Шлях. На Сергіївському майдані та вулиці Полтавський Шлях, розташована мережа зупинок громадського транспорту, що забезпечує стабільне сполучення завдяки численним автобусним та трамвайним маршрутам, які сполучають центр із іншими районами. Додаткову логістичну перевагу створює близькість станції метро «Площа Конституції», розташованої у межах 5-7 хвилин пішохідної доступності, що дозволяє мешканцям та гостям міста швидко дістатися до об'єкта.

Зі східного боку сквер межує з Подолом та Нетеченською набережною, а з південного та західного боків простір обмежений водною поверхнею річок Лопань та Харків, які створюють природний гідрологічний бар'єр та одночасно виступають головним рекреаційним ресурсом. Північна межа об'єкта візуально та функціонально взаємодіє з панорамою Благовіщенського собору та Покровського монастиря, що загалом формує розвинений, композиційно відкритий та функціонально насичений простір навколо скверу.

Підсумовуючи, сквер «Стрілка» розташований в історичному центрі міста та характеризується високою транспортною та пішохідною доступністю. Розташування об'єкта в зоні злиття річок поруч із історичними пам'ятками та забезпечує високу відвідуваність та репрезентативність простору.

2.3 Ретроспективний аналіз території

Географічне положення визначило первісну функцію території у XVII столітті. За часів заснування Харківської фортеці цей мис грав роль природного оборонної лінії. Оскільки злиття річок створювало природну водну перешкоду для загарбників, територія сучасної «Стрілки» була важливою частиною фортифікаційної системи підступів до фортеці (рис. 2.2) [10].

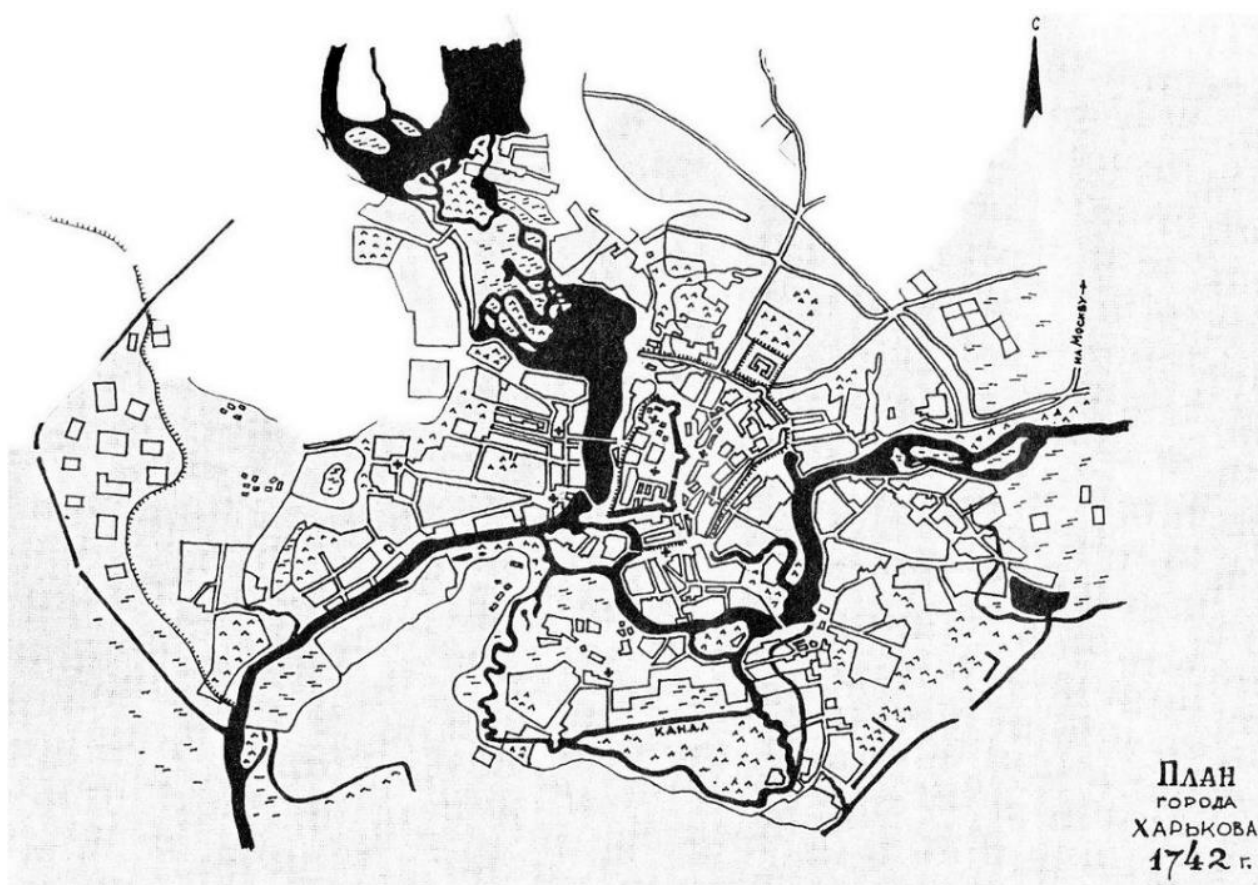

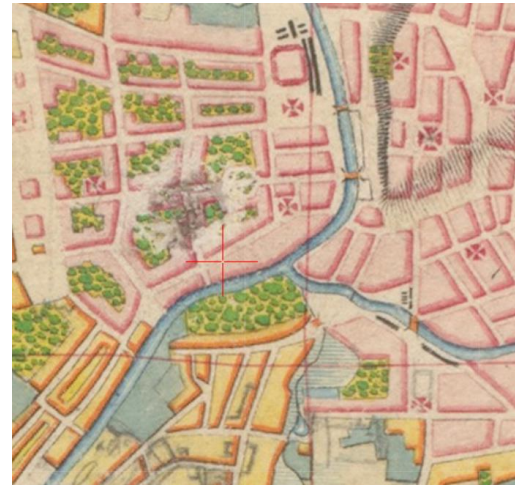
Рисунок 2.2 – План Харкова 1742 р. [1]

З розширенням меж міста у XVIII та XIX століттях та втратою Харковом статусу військової фортеці характер функціональне призначення території змінилося. Простір почав використовуватися з прагматичною, господарською метою. Через близькість до водних шляхів та торгової суєти навколо Рибного ринку об'єкт перетворився на портово-складську та ремісничу зону. Тут

з'явилися причали для човнів, дрібні торговельні лавки, склади деревини та інших товарів, які доправлялися річками (рис. 2.3). Стан території в цей період почав стрімко погіршуватися: промислові відходи та побутове сміття скидалися у водойми, а сама коса перетворилася на хаотично забудований, занедбаний простір. Річки поступово мілили, а береги замулювалися, що робило територію малопривабливою для мешканців [1, 13, 11].

Вид на Харків, 1814 р.

Карта, 1859 рік

Рисунок 2.3 – Територія у XIX ст. [1, 11]

Початок XX ст. характеризується появою човнових станцій, прогулянки на веслових човнах стали популярною розвагою (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Територія у першій половині XX ст. [1, 11]

Після радянсько-німецької війни в рамках масштабної реконструкції та благоустрою Харкова як великого індустріального центру було прийнято

рішення про ліквідацію хаотичної прибережної забудови та створення зеленої зони. Саме тоді на території було розроблено ландшафтну організацію. Архітектурно-планувальна структура території характеризується використанням регулярних прийомів планування (рис. 2.5). Було висаджено дерева, прокладено перші доріжки та встановлено МАФ [1].

Німецький аерознімок, 1941 р.

Супутниковий знімок 1965 р.

Рисунок 2.5 – Порівняння ландшафтної організації скверу «Стрілка» [28]

До кінця XX століття, на тлі загального економічного занепаду пострадянського періоду, сквер «Стрілка» опинився у занедбаному стані. У 2008-2010 рр. була проведена капітальна реконструкція скверу, яка сформувала сучасний вигляд. В ході робіт було проведено очищення річок Харків та Лопань, укріплено берегову лінію, облаштовано прогулянкові зони. Важливим елементом оновлення стало відкриття пішохідного мосту через річку Харків, який не лише з'єднав сквер із протилежним берегом (вулицею Кооперативною), але й став новою архітектурною домінантою. Ландшафтна організація території скверу розроблена з використанням регулярних прийомів планування (рис. 2.6) [1].

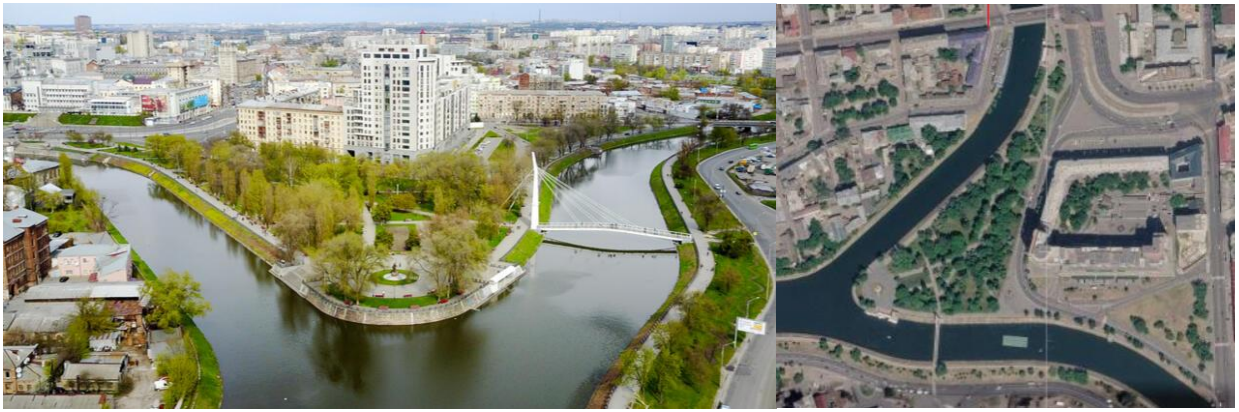

Рисунок 2.6 – Сучасний вигляд скверу «Стрілка» [1]

Отже, ретроспективний аналіз території скверу «Стрілка» показав процес трансформації міського простору від оборонної лінії до сучасного рекреаційного простору. Впродовж XVII–XXI ст. об’єкт послідовно змінював свій статус відповідно до потреб міста: від природного фортифікаційного мису Харківської фортеці до занедбаної портово-складської зони у XVIII–XIX ст., а з початку XX ст. почав набувати розважальних функцій. Післявоєнна реконструкція середини XX ст. ліквідувала хаотичну забудову та заклала основу регулярного планування. Фінальним етапом формування сучасного вигляду «Стрілки» стала масштабна реконструкція 2008–2010 років з очищенням річок, укріпленням берегів та будівництвом пішохідного мосту, що перетворило простір на архітектурно привабливий загальноміський рекреаційний об’єкт.

2.4 Аналіз природних умов та мікрокліматичних особливостей території

Сквер «Стрілка» розташований у центральній частині Харкова в місці злиття річок Харків і Лопань, що визначає специфічні природні умови території та формує особливий локальний мікроклімат. За фізико-географічним районуванням території об’єкту дослідження належить до лісостепової зони, для якої характерний помірно континентальний клімат із вираженою сезонністю температур і опадів.

Клімат Харкова характеризується теплим літом і відносно холодною зимою. Середня температура січня становить близько -3°C , а липня $+22^{\circ}\text{C}$; річна кількість опадів коливається в межах 500–550 мм із максимумом у теплий період року.

Тривалість вегетаційного періоду становить у середньому близько 200–210 діб. Активний ріст рослин зазвичай починається наприкінці березня, тоді як завершення вегетації спостерігається приблизно в середині жовтня [23].

Розташування скверу на мисі між двома річками є ключовим фактором формування локального мікроклімату. Водні об'єкти відіграють роль природного кліматичного регулятора: вони підвищують відносну вологість повітря, пом'якшують температурні коливання та сприяють формуванню локальних вітрових циркуляцій. Водночас розміщення скверу в центральній частині міста вздовж інтенсивних транспортних магістралей зумовлює додатковий антропогенний вплив, що проявляється у підвищеній загазованості повітря та впливі протижеледних солей на рослинність і ґрунтовий покрив [18].

Територія Скверу Стрілка розташована у заплаві річок Харків та Лопань, що зумовлює поширення алювіально-лучних ґрунтів, сформованих на алювіальних відкладах. Унаслідок тривалого урбанізаційного впливу природний ґрунтовий профіль трансформований, тому сучасний ґрунтовий покрив представлений урбаноземами заплавного типу. Для них характерні супіщано-суглинковий механічний склад, близьке залягання ґрунтових вод, підвищена вологість і локальне ущільнення, що є типовим для центральних паркових територій Харкова [20, 22].

Рельєф скверу переважно рівнинний із незначним пониженням у напрямку річок, що сприяє накопиченню вологи та формуванню більш м'якого температурного режиму в теплий період.

Таким чином, природні умови скверу «Стрілка» визначаються його розташуванням у лісостеповій зоні з помірно континентальним кліматом, який забезпечує тривалий вегетаційний період у межах 200–210 діб. Головним

чинником формування специфічного локального мікроклімату є розміщення об'єкта на мисі в місці злиття річок Харків і Лопань, що пом'якшує температурний режим та підвищує вологість повітря. На території сформувалися урбаноземі заплавного типу із супіщано-суглинковим складом та близьким заляганням ґрунтових вод.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ

3.1 Функціональне наповнення території та архітектурно-планувальна структура скверу

Функціональне зонування території скверу сформоване з урахуванням його рекреаційного, культурно-історичного та суспільного значення. У структурі об'єкта виділяються декілька основних функціональних зон, які забезпечують різноманітні форми відпочинку та дозвілля населення. Важливе місце займає меморіальна зона, розташована біля пам'ятника Андрію Первозваному, яка виконує культурно-просвітницьку та естетичну функції. Композиційне вирішення цієї частини території спрямоване на створення урочистого середовища та забезпечення зручного огляду пам'ятника.

Зона відпочинку представлена човновими станціями «Ластівка» та «Стрілка», які є важливими рекреаційними об'єктами та сприяють розвитку активних форм відпочинку. Наявність водних атракцій підвищує привабливість скверу для відвідувачів різних вікових груп і формує тісний функціональний зв'язок території з водним середовищем. Дитяча зона представлена майданчиком для ігор та активного відпочинку, обладнаним відповідно до потреб дітей різного віку. Її розташування забезпечує безпечне перебування дітей та комфортний контроль з боку дорослих.

Значну частину території займає прогулянкова зона, яка охоплює мережу набережних, алеї та пішохідних маршрутів. Вона забезпечує можливість короткочасного та тривалого відпочинку, огляду мальовничих краєвидів і безперервного пішохідного сполучення між окремими функціональними елементами скверу. Уздовж прогулянкових маршрутів розміщені зони тихого відпочинку, обладнані лавами, урнами та елементами благоустрою, що створюють комфортні умови для рекреації населення.

Архітектурно-планувальна структура скверу характеризується переважанням регулярних прийомів планування, що проявляється у чіткій

організації дорожньо-стежкової мережі, геометризованих контурах окремих функціональних ділянок та впорядкованому розміщенні елементів благоустрою. Основні композиційні осі формують зручні напрямки руху відвідувачів та забезпечують візуальні зв'язки між ключовими об'єктами території. Просторова організація скверу сприяє рівномірному розподілу рекреаційного навантаження та ефективному використанню його функціонального потенціалу.

Меморіальна зона виступає композиційною домінантою скверу, до якої сходяться основні пішохідні маршрути. Домінантою даної зони є пам'ятник Андрію Первозваному, який має важливе історико-культурне та духовне значення (рис. 3.1). Просторове вирішення скверу забезпечує візуальне акцентування меморіального об'єкта завдяки спрямуванню до нього основних пішохідних маршрутів та організації відкритих оглядових просторів.

Загальна площа об'єкта становить 32 975,0 м², з яких 21 302,5 м² займають зелені насадження, що становить 64,6 % території. Такий показник відповідає рекомендованому співвідношенню озелених площ для міських скверів і забезпечує сприятливі санітарно-гігієнічні та рекреаційні умови.

Рисунок 3.1 – Пам'ятник Андрію Первозваному (фото автора 31.05.2026)

Отже, сквер поділений на меморіальну, відпочинкову, прогулянкову, дитячу зони. Архітектурно-планувальна структура скверу розроблена з використанням регулярних приймів планування, композиційною домінантою виступає меморіальна зона. Площа озеленення скверу складає 64,6%, що відповідає нормативним показникам.

3.2 Об'ємно-просторова характеристика території

Об'ємно-просторова структура скверу «Стрілка» сформована під впливом природних умов місцевості, розташування на злитті річок та особливостей містобудівного середовища. Територія характеризується гармонійним поєднанням відкритих, напіввідкритих та закритих, що забезпечує високу ландшафтну виразність та комфортність перебування відвідувачів (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Супутникова зйомка скверу «Стрілка» (дані Google Earth)

Відкриті простори займають орієнтовно 25–30 % площі та представлені набережними, площами й оглядовими майданчиками. Такі ділянки виконують важливу композиційну функцію, забезпечуючи візуальні перспективи та формуючи основні точки сприйняття території.

Напіввідкриті простори становлять близько 60–65% та сформовані зеленими насадженнями дерев і кущів, які поєднують оглядовість території з частковою ізоляцією окремих рекреаційних зон. Вони створюють комфортні

умови для відпочинку, сприяють покращенню мікроклімату та забезпечують плавні переходи між різними функціональними ділянками скверу.

Закриті простори становлять близько 10–15 % території та сформовані переважно щільними групами зелених насаджень.

Важливим композиційним елементом об'ємно-просторової структури є водний простір, який визначає характер сприйняття скверу та підсилює його рекреаційну привабливість. Наявність водної поверхні сприяє формуванню глибоких візуальних перспектив. Просторова організація території забезпечує вільне розкриття видових точок у напрямку річки, що підсилює естетичну цінність ландшафту та формує виразний образ скверу (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Видові точки у напрямку річки (фото автора 31.05.2026, 01.05.2026)

Таким чином, об'ємно-просторова структура скверу «Стрілка» характеризується гармонійним поєднанням відкритих і напіввідкритих просторів, що забезпечує високу ландшафтну виразність та комфортні умови для відпочинку. Важливу роль у формуванні композиції території відіграє водний простір, який створює панорамні перспективи та підсилює рекреаційну привабливість скверу. Раціональна організація видових точок і зелених насаджень сприяє естетичній цінності ландшафту та формує цілісний архітектурно-просторовий образ території.

3.3 Інвентаризація зелених насаджень

З метою комплексного оцінювання сучасного стану озеленення території у травні 2026 року було проведено інвентаризацію зелених насаджень. Результати інвентаризації представлені у додатку В.

За результатами проведених досліджень на території скверу виявлено 26 видів деревних рослин. Загальна кількість екземплярів становить 578 шт., з яких 374 екземпляри представлені деревами та 204 – кущами (рис. 3.4). Такий розподіл свідчить про недостатню насиченість території чагарниковими насадженнями, які виконують важливі екологічні та декоративні функції. Недостатня кількість кущів знижує ефективність захисту території від пилу та шуму, погіршує просторову структуру насаджень і негативно впливає на формування сприятливого мікроклімату в межах скверу.

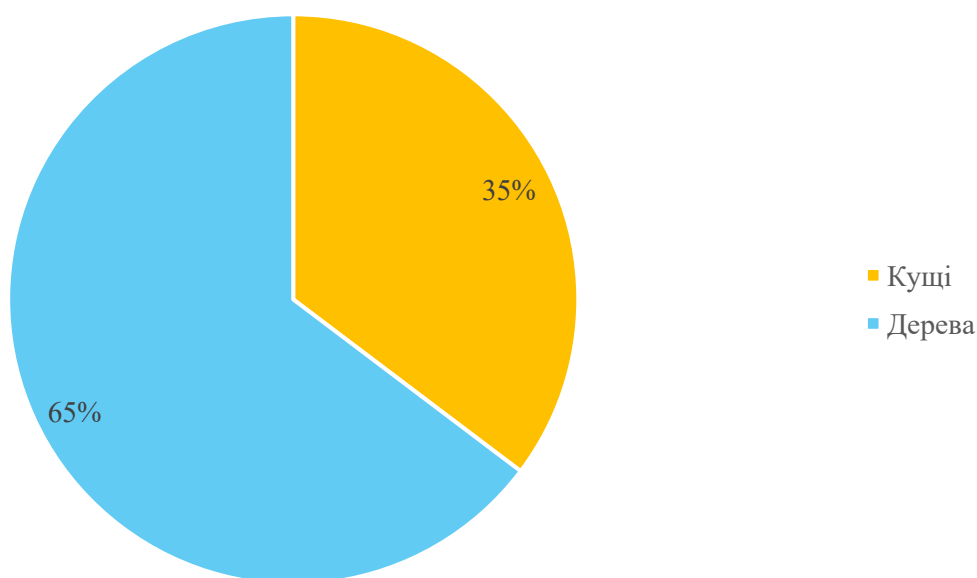

Рисунок 3.4 – Відсоткове співвідношення життєвих форм на території скверу

Аналіз листопадності видів показав переважання листопадних видів, частка яких становить 74% (рис. 3.5). Водночас у складі дендрофлори присутня

достатня кількість вічнозелених видів, що підтримують естетичну виразність ландшафту в зимовий період та забезпечують цілорічну декоративність території.

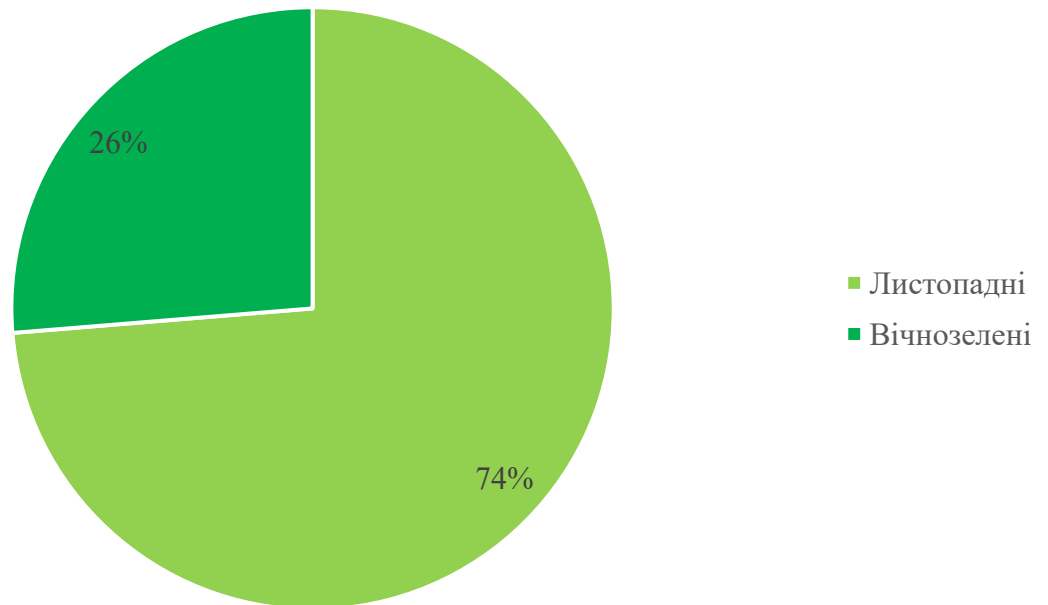

Рисунок 3.5 – Відсоткове співвідношення вічнозелених та листопадних рослин

Оцінювання санітарного стану насаджень засвідчило, що переважна більшість рослин перебуває у доброму та задовільному стані, що свідчить про відносно сприятливі умови їх росту та розвитку (рис. 3.6). Разом із тим виявлено окремі екземпляри у незадовільному стані, які характеризуються наявністю сухих гілок, механічних пошкоджень, ознак ураження хворобами та загального зниження життєздатності. До таких рослин належать переважно старовікові насадження, а також окремі представники видів *Fraxinus excelsior* L., уражених вузькотілою златкою смарагдовою (*Agilus planipennis* Fairmaire). *Aesculus hippocastanum* L.. Деякі екземпляри *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' мають незадовільний стан через невдале щеплення. Виявлені рослини потребують

проведення санітарно-оздоровчих заходів або поступової заміни в межах подальшої реконструкції насаджень.

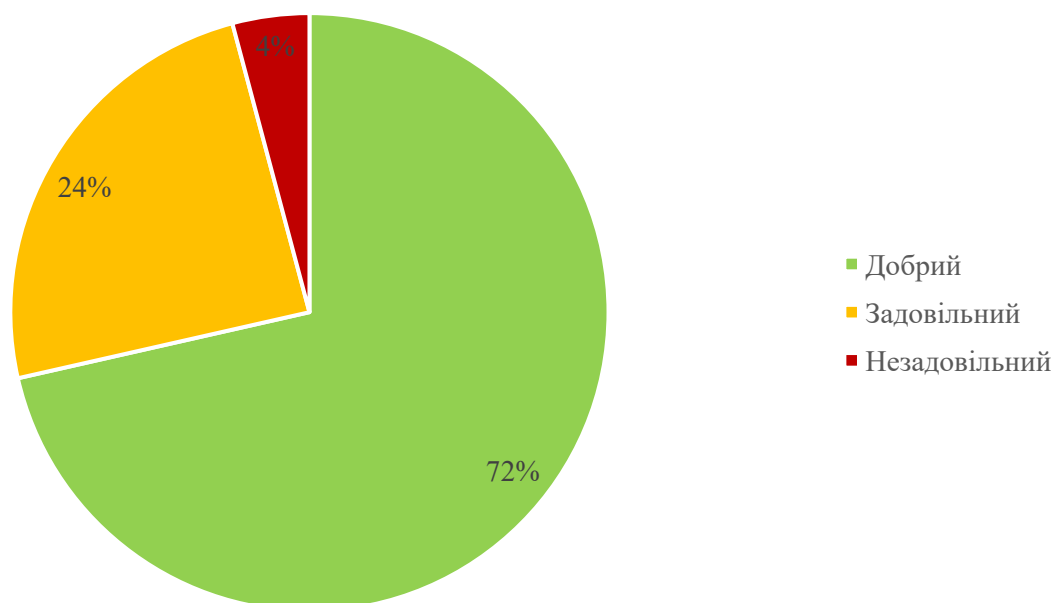

Рисунок 3.6 – Відсоткове співвідношення санітарного стану дендрофлори на території скверу

Важливим компонентом озеленення території є газонні покриття. На території скверу виявлено звичайні садово-паркові газони загальною площею 19 824,0 м². Більшість газонів характеризується добрим станом, достатньою щільністю травостою та рівномірним проективним покриттям.

Квітникове оформлення скверу представлене двома квітниковими композиціями з багаторічних декоративних рослин. Один із квітників розташований поблизу пам'ятника Андрію Первозваному та характеризується високим рівнем декоративності протягом усього вегетаційного періоду завдяки поєднанню рослин із різними строками цвітіння та декоративними ознаками. Другий квітник знаходиться у прогулянковій зоні та представлений переважно рослинами роду *Tulipa* L. Незважаючи на високу декоративність під час цвітіння, така композиція має обмежений період декоративного ефекту, що знижує її естетичну цінність упродовж більшої частини вегетаційного сезону. Це свідчить

про доцільність розширення асортименту рослин шляхом включення декоративних багаторічників із різними строками цвітіння для забезпечення безперервної декоративності квітникового оформлення.

Таким чином, за результатами інвентаризації встановлено, що дендрофлора скверу представлена 26 видами деревних рослин загальною кількістю 578 екземплярів, при цьому переважають деревні насадження, що свідчить про недостатню частку кущів у структурі озеленення. Аналіз видового складу показав домінування листопадних рослин. Санітарний стан більшості насаджень оцінено як добрий та задовільний, проте окремі вікові дерева і представники видів *Fraxinus excelsior* L., *Aesculus hippocastanum* L. та *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' потребують поступової заміни. Газонні покриття та квітникове оформлення загалом перебувають у належному стані.

3.4 Характеристика елементів благоустрою бульвару

Благоустрій території скверу «Стрілка» характеризується високим рівнем впорядкованості та створює сприятливі умови для рекреаційної діяльності населення. Територія забезпечена необхідним комплексом елементів благоустрою, які сприяють комфортному перебуванню відвідувачів різних вікових груп (рис. 3.7). Малі архітектурні форми розміщені рівномірно вздовж основних пішохідних маршрутів, набережної зони та майданчиків відпочинку.

Рисунок 3.7 – Благоустрій території скверу (фото автора 31.05.2026, 01.06.2026)

Важливим елементом благоустрою є лави для відпочинку, загальна кількість яких становить 121 одиницю. Їх розташування враховує інтенсивність пішохідних потоків та особливості функціонального зонування території, що забезпечує комфортні умови як для короткочасного відпочинку під час прогулянок, так і для тривалого перебування у сквері. Для підтримання належного санітарного стану встановлено 121 урну, що сприяє ефективному збору побутових відходів, збереженню чистоти території та формуванню культури поводження з відходами серед відвідувачів. Урни представлені металевою конструкцією на яку одягається пакет, таке рішення є зручним у прибиранні, але не вписується в стиль скверу.

Система загального освітлення представлена 52 парковими ліхтарями, які забезпечують достатній рівень освітленості пішохідних алей, рекреаційних зон та набережної у вечірній і нічний періоди. Наявність освітлення підвищує безпеку пересування територією, покращує її візуальне сприйняття та розширює можливості використання скверу впродовж доби.

На території скверу функціонує дитячий майданчик площею 567,5 м², який перебуває у доброму стані (рис. 3.8). Майданчик обладнаний сучасними ігровими елементами, що забезпечують умови для активного дозвілля, фізичного розвитку та соціальної взаємодії дітей різних вікових груп. Належний стан обладнання, покриття та прилеглої території свідчить про регулярний догляд і підтримання об'єкта відповідно до вимог безпеки та комфортності.

Рисунок 3.8 – Дитячий майданчик
(фото автора 01.06.2026)

Загалом існуючі елементи благоустрою відповідають функціональному призначенню скверу «Стрілка», забезпечують належний рівень комфорту для відвідувачів та сприяють підвищенню його рекреаційної, естетичної й соціальної цінності в структурі міського середовища.

РОЗДІЛ 4

ПРОПОЗИЦІЇ ПОКРАЩЕННЯ ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СКВЕРУ

4.1 Обґрунтування напрямів покращення благоустрою території

Основними напрямками покращення благоустрою території скверу є підвищення рівня його декоративності, функціональності, комфортності та інклюзивності. В першу чергу необхідно видалити рослини, які характеризуються незадовільним фітосанітарним станом. Одним із пріоритетних заходів є збільшення кількості декоративних кущів у насадженнях. Використання кущових рослин сприятиме формуванню більш виразної об'ємно-просторової структури території, покращенню естетичного сприйняття ландшафту, створенню додаткових сезонних акцентів та підвищенню біорізноманіття. Крім того, кущі виконуватимуть захисну та санітарно-гігієнічну функції, сприяючи затриманню пилу, зменшенню шумового навантаження та покращенню мікрокліматичних умов.

Важливим напрямом удосконалення благоустрою є реконструкція одного з існуючих квітників шляхом заміни асортименту рослин. Наявні насадження тюльпанів характеризуються високою декоративністю лише протягом короткого весняного періоду, що знижує загальну привабливість території впродовж вегетаційного сезону. З метою забезпечення безперервного декоративного ефекту пропонується створення багаторічного квітника з використанням видів і сортів рослин, які відзначаються тривалим цвітінням, декоративністю листків та виразною структурою композиції.

Для покращення естетичних характеристик скверу доцільною є заміна існуючих урн на інші моделі, які відповідатимуть стилістичній концепції території та гармонійно поєднуватимуться з іншими елементами благоустрою. Використання малих архітектурних форм єдиного дизайнерського рішення сприятиме формуванню цілісного образу скверу та підвищенню його візуальної привабливості для відвідувачів.

Окрему увагу пропонується приділити підвищенню рівня інклюзивності громадського простору. Зокрема, доцільним є облаштування доступу до води для осіб з порушеннями опорно-рухового апарату шляхом встановлення спеціально обладнання. Такі заходи сприятимуть створенню безбар'єрного середовища та забезпеченню рівного доступу всіх категорій населення до елементів інфраструктури скверу.

Крім того, для розширення можливостей активного відпочинку дітей різного рівня фізичних можливостей пропонується доповнення дитячого майданчика інклюзивним ігровим обладнанням. Використання спеціально адаптованих гойдалок, ігрових панелей та інших елементів забезпечить комфортне та безпечне перебування дітей з інвалідністю, сприятиме їх соціальній інтеграції та створенню більш доступного й дружнього громадського простору. Упровадження зазначених заходів дозволить підвищити якість благоустрою території, її рекреаційну цінність та відповідність сучасним вимогам сталого розвитку міського середовища.

Отже, визначено основні напрями покращення благоустрою скверу, спрямовані на підвищення його декоративності, функціональності та комфортності. Запропоновані заходи щодо збільшення кількості кущів і реконструкції квітника забезпечать формування більш виразного та тривало декоративного ландшафтного середовища. Заміна окремих елементів благоустрою, зокрема урн, сприятиме покращенню естетичного вигляду території та створенню цілісного архітектурно-художнього образу скверу. Впровадження інклюзивних рішень забезпечить доступність простору для всіх груп населення та підвищить соціальну цінність об'єкта благоустрою.

4.2 Добір асортименту рослин

Добір асортименту рослин буде відбуватися за екологічним та декоративним принципами.

Для збільшення кількості кущів пропонується використання декоративно-листяних та гарноквітуючих кущів адаптованих до умов урбосередовища. Одним із запропонованих видів є *Physocarpus opulifolius* 'Nugget', головною декоративною ознакою якого є яскраво-жовті листки. Для ранньовесняного оформлення території запропоновано *Forsythia* × *intermedia* 'Week-End', яка вирізняється рясним яскраво-жовтим цвітінням до розпускання листків. Для підвищення декоративності в період з травня до початку червня пропонується *Philadelphus coronarius* 'Snowbelle' та *Syringa vulgaris* 'Primrose', основними декоративними ознаками якого є квітки з приємним насиченим ароматом оригінальності та підвищує їх декоративну цінність (рис 4.1).

Рисунок 4.1 – Загальний габітус рослин: а) *Physocarpus opulifolius* 'Nugget'; б) *Forsythia* × *intermedia* 'Week-End'; в) *Philadelphus coronarius* 'Snowbelle'; г) *Syringa vulgaris* 'Primrose' [9]

Крім введення нових видів, доцільним є збільшення кількості екземплярів культиварів, які вже успішно використовуються на території скверу. Зокрема, *Cornus alba* 'Elegantissima' відзначається строкатим забарвленням листків із білою облямівкою та яскраво-червоними пагонами. *Spiraea japonica* 'Goldflame' характеризується золотисто-жовтими листками, що змінює відтінки протягом сезону. *Spiraea japonica* 'Dart's Red' має насичено-червоні суцвіття, які формуються протягом тривалого періоду цвітіння.

Для удосконалення існуючого квітникового оформлення, розташованого в умовах напівзатінку, пропонується використання декоративно-листяних багаторічних рослин. Такий підхід дозволить забезпечити стабільний

декоративний ефект протягом усього вегетаційного періоду, незалежно від строків цвітіння окремих видів. Серед запропонованих рослин *Hosta hybrida* 'Wide Brim', *Hosta fortunei* 'Aureomarginata', що характеризується листками з зелено-жовтим забарвленням та створять нюанс між собою. Для створення кольорових акцентів у композиції пропонуються *Heuchera hybrida* 'Red Lightning' та *Heuchera hybrida* 'Kassandra', які вирізняються яскравим забарвленням листків (рис. 4.2).

Рисунок 4.2 – Загальний габітус рослин: а) *Hosta hybrida* 'Wide Brim'; б) *Hosta fortunei* 'Aureomarginata'; в) *Heuchera hybrida* 'Red Lightning'; г) *Heuchera hybrida* 'Kassandra' [9]

Отже, запропонований асортимент рослин дозволить збільшити частку кущових насаджень, покращити декоративність території впродовж року, підвищити біологічну стійкість насаджень та сформувати більш різноманітне й естетично виразне середовище скверу.

4.3 Добір малих архітектурних форм

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення рекреаційної території є забезпечення безбар'єрного доступу до водного середовища для маломобільних груп населення. Реалізація цього завдання передбачається шляхом встановлення спеціалізованого підйомного пристрою для крісел-колісних (рис. 4.3). Використання такого обладнання дозволяє забезпечити безпечний та

комфортний доступ користувачів до води, сприяє підвищенню рівня інклюзивності простору та відповідає сучасним вимогам щодо створення універсального дизайну громадських територій. Крім того, впровадження підйомника позитивно впливає на соціальну інтеграцію людей з обмеженими фізичними можливостями, розширюючи можливості їхнього відпочинку та дозволяючи.

Рисунок 4.3 – Підйомник для крісла-колісного [24]

З метою підвищення рівня інклюзивності дитячого майданчика пропонується встановлення спеціалізованого ігрового обладнання, адаптованого для дітей з різними фізичними та сенсорними потребами. До складу такого обладнання можуть входити підняті пісочниці, ігрові інтерактивні панелі, а також музичні елементи у вигляді іграшкових музичних інструментів (рис. 4.4). Підняті пісочниці забезпечують зручний доступ для дітей, які пересуваються на кріслах-колісних, а інтерактивні панелі та музичні інструменти сприяють розвитку моторики, координації рухів, сенсорного сприйняття та комунікативних навичок.

Рисунок 4.4 – Спеціалізоване ігрове обладнання [4]

Важливим елементом благоустрою території також є оновлення малих архітектурних форм санітарно-гігієнічного призначення. У зв'язку з цим пропонується заміна існуючих урн на сучасні моделі (рис. 4.5), які характеризуються покращеними експлуатаційними та естетичними властивостями. Нові урни мають відповідати загальній концепції благоустрою території, бути виготовленими з довговічних та стійких до впливу зовнішнього середовища матеріалів, а також забезпечувати зручність користування та обслуговування.

Рисунок 4.5 – Урни, рекомендовані для встановлення на території об'єкта [31]

Отже, запропоновані малі архітектурні форми сприятимуть підвищенню рівня комфортності, функціональності та інклюзивності території. Встановлення підйомника для осіб з інвалідністю та спеціалізованого ігрового обладнання забезпечить безбар'єрний доступ до об'єктів відпочинку й створить умови для рівноправного користування простором усіма категоріями населення. Оновлення елементів благоустрою, зокрема урн, сприятиме покращенню санітарного стану території, підвищенню її естетичної привабливості та загальної якості середовища.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз значення скверів показав, що сквери мають комплексне значення для міського простору. Вони не лише покращують екологічний стан міст, але й забезпечують соціальну інтеграцію, формують комфортне середовище для життя та сприяють сталому розвитку урбанізованих територій.

2. Аналіз досвіду ландшафтної організації засвідчив, що прибережні сквери формуються за спільними композиційними принципами, серед яких провідну роль відіграє орієнтація простору на акваторію та створення виразної композиційної домінанти.

3. Об'єктом дослідження є сквер «Стрілка» розташований в історичному центрі міста та характеризується високою транспортною та пішохідною доступністю. Розташування об'єкта в зоні злиття річок поруч із історичними пам'ятками та забезпечує високу відвідуваність та репрезентативність простору.

4. Ретроспективний аналіз скверу Стрілка засвідчив його тривалу трансформацію від оборонного елемента міської структури до сучасного рекреаційного простору. Упродовж XVII–XXI ст. територія змінювала своє функціональне призначення відповідно до потреб міста: від фортифікаційної зони та природного мису до портово-складської території, а згодом – рекреаційного об'єкта. Вирішальне значення у формуванні сучасного вигляду скверу мала реконструкція 2008–2010 років, у межах якої було проведено благоустрій території, очищення річок, укріплення берегів і створення нових пішохідних комунікацій.

5. Сквер «Стрілка» поділений на меморіальну, відпочинкову, прогулянкову та дитячу зони, а його архітектурно-планувальна структура сформована з використанням регулярних прийомів планування. Озеленення займає 64,6 % площі території та відповідає нормативним вимогам. За результатами інвентаризації встановлено, що дендрофлора представлена 26 видами деревних рослин загальною кількістю 578 екземплярів, при цьому більшість насаджень перебуває у доброму або задовільному санітарному стані, хоча окремі дерева

потребують поступової заміни. Особливо це стосується дерев *Fraxinus excelsior* L., уражених вузькотілою златкою смарагдовою (*Agrilus planipennis* Fairmaire). Існуючі елементи благоустрою загалом відповідають функціональному призначенню території та забезпечують комфортні умови для відпочинку населення.

6. Розроблені проєктні пропозиції спрямовані на підвищення декоративності, функціональності та екологічної стійкості скверу «Стрілка». Запропонований асортимент рослин, зокрема *Physocarpus opulifolius* 'Nugget', *Forsythia* × *intermedia* 'Week-End', *Philadelphus coronarius* 'Snowbelle', *Syringa vulgaris* 'Primrose', *Hosta hybrida* 'Wide Brim', *Hosta fortunei* 'Aureomarginata', *Heuchera hybrida* 'Red Lightning' та *Heuchera hybrida* 'Kassandra', забезпечить безперервний декоративний ефект упродовж вегетаційного періоду, збільшить біорізноманіття та покращить об'ємно-просторову структуру насаджень. Реалізація заходів з реконструкції квітників і доповнення насаджень декоративними кущами сприятиме формуванню більш виразного та естетично привабливого ландшафтного середовища.

7. Запропоновані заходи з удосконалення благоустрою передбачають впровадження сучасних малих архітектурних форм та інклюзивних рішень. Встановлення підйомника для осіб з інвалідністю, спеціалізованого ігрового обладнання та оновлених урн підвищить рівень комфортності, безпеки та доступності території для різних категорій населення. У результаті реалізації проєктних пропозицій рекреаційна цінність скверу зросте, а його простір відповідатиме сучасним вимогам сталого та безбар'єрного міського середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Катакомби» у сквері «Стрілка»: міфи та реальність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moniacs.kh.ua/katakombu-u-skveri-strilka-mify-ta-realnist/>, вільний (дата звернення 12.05.2026).
2. Confluence Park. Wenk Project Portfolio. [Electronic resource]. – Regime of access: <http://wenkla.com/project/confluence-park/> free (date of application: 17.05.2026)
3. Das Deutsche Eck. Visit Koblenz. . [Electronic resource]. – Regime of access: <https://www.visit-koblenz.de/sehenswuerdigkeiten/deutsches-eck> free (date of application: 15.05.2026)
4. Giga playground. [Electronic resource]. – Regime of access: <https://gigaplayground.eu/product-category/inclusive-play-equipment/>, free (date of application: 17.05.2026)
5. How small green spaces cool urban neighbourhoods: Optimising distribution, size and shape / Y. Wu, A. Patuano, B. Mashhoodi, S. Lenzholzer, A. Acred, L. N. Zertuche. *Landscape and Urban Planning*. 2025. Vol. 253. Art. 105224. DOI: <https://doi.org/10.10106/j.landurbplan.2024.105224>.
6. Jeon Y., Jung S. Spatial Equity of Urban Park Distribution: Examining the Floating Population within Urban Park Catchment Areas in the Context of the 15-Minute City. *Land*. 2024. Vol. 13, no. 1. Art. 24. – Regime of access: <https://doi.org/10.3390/land13010024>.
7. Li J, Nordin NA, Md Dali M (2025), "Does small mean unimportant? A review of pocket park values and associated factors". *Open House International*, Vol. 50 No. 1 pp. 98–117, DOI: <https://doi.org/10.1108/OHI-12-2023-0295>
8. Point State Park // National Park Service : official website. URL: <https://www.nps.gov/articles/000/point-state-park.htm> (дата звернення: 15.05.2026).
9. Proxima – каталог рослин[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://proxima.net.ua/>, вільний (дата звернення 12.06.2026).

10. Біркова О. Ю. Харків – полкове місто Слобожанщини // Вісник ХДАК. – 2014. – Вип. 43. – С. 55-60. – Існує електр. верс. (Режим доступу: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/vh/v43/09.pdf#:~:text=%D0%A3%D0%94%D0%9A%2094%28477,%E2%80%94%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B0%20%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8, вільний).

11. Від великого Лопанського моста до Нетеченського (Рибного). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ngeorgij.livejournal.com/19500.html>, вільний (дата звернення 12.05.2026).

12. Гринь Х. Ю. Класифікації скверів та їх розподіл у комплексній зеленій зоні Львова / Гринь Х. Ю., Генік Я. В. // Scientific Bulletin of UNFU / Науковий вісник НЛТУ України, 2020. – Вип. 30. – С. 28-32. – <https://doi.org/10.36930/40300205>

13. Дала ім'я мегаполісу й приносила йому серйозні проблеми: що особливого в річці Харків і як вона раніше виглядала. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.telegraf.com.ua/ukr/obshhestvo/2025-12-10/5927770-dala-imya-megapolisu-i-prinosila-emu-sereznye-problemy-cto-osobennogo-v-reke-kharkov-i-kak-ona-ranshe-vyglyadela>, вільний (дата звернення 12.05.2026).

14. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. – Чинний від 2019–10– 01. – Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2019. – 185 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802, вільний).

15. ДБН Б.2.2-5:2011. Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій. Із зміною № 1, 2, 3. – Чинний від 2022–09– 01. – Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2022. – 52 с. – Існує електрон.

версія. (Режим доступу: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_b_2_2_5_2011/1-1-0-1033, вільний).

16. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд. Чинний від 28-02-2019. – Київ : Мінрегіон України. – Київ, 2018. – 68 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_v_2_2_40/1-1-0-1832 , вільний).

17. Древаль І. В., Коптєва Г. Л. Ландшафтна архітектура : конспект лекцій [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУМГ, 2021. – Режим доступу: <https://repo.btu.kharkiv.ua/bitstreams/b094c055-df1f-4fa2-9f3a-a83dbd282623/download>

18. Зелено-блакитна інфраструктура в містах пострадянського простору: вивчення спадщини та підключення до досвіду країн V4 : колективна монографія / За ред. Н. В. Максименко, А. Д. Шкаруба. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 400 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://ecology.karazin.ua/wp-content/uploads/2022/12/kolektivna_monografija_zeleno_blaikitna_infrastruktura_v_mistah_postradjanskogo.pdf, вільний).

19. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ М-ва будівництва, архітектури та житловокомунального господарства України від 24 груд. 2001 №226 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 10. – 18 с. (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text>, вільний).

20. Карта ґрунтів Харківської області за класифікацією WRB [Електронний ресурс] / Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського». – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1aQykXbIAjLpHWw2K511j2XNjhBFo1bPq/view>, вільний (дата звернення 18.05.2026).

21. Кисельова Г. В. Благоустрій міських скверів як інструмент підвищення якості міського середовища (на прикладі м. Одеса). Збірник РПАІМ.

2025. № 19. С. 27–34. – Режим доступу: <http://mx.ogasa.org.ua/handle/123456789/12317> (дата звернення: 17.05.2026).

22. Мірошніченко О. П. Географічні особливості формування донних відкладів в басейні р. Сіверський Донець / О. П. Мірошніченко // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2013. – № 1-2. – С. 1–5. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/humanenviron/article/download/963/748/>, вільний).

23. Національний атлас України / [під ред. Л.Г. Руденко]. – Київ : ГНПП Картографія, 2008. – 440 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: https://atlas.igu.org.ua/maps_elektron.html, вільний).

24. Похилий підйомник для людей з інвалідністю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://epicentrk.ua/ua/shop/mplc-pohilij-pidjomnik-dla-ludej-z-invalidnistu-4000-mm-1ef95f29-0db2-672a-9e20-ef217a2fb68c.html>, вільний (дата звернення 12.06.2026).

25. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України : Наказ М-ва будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 27.11.2017 № 310 // Офіц. вісн. України. – 2017. – № 11. – С. 48. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>, вільний).

26. Самсонов В. В., Сільвестров А. М., Тачиніна О. М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання : навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Київ : НУХТ, 2022. – 385 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/2e87cf56-8154-4565-9392-2e34b0f60356/content>

27. Сквер «Стрілка» на карті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://maps.visicom.ua/c/36.22463,49.98563,17/f/POI1MQ9UP3H?lang=uk>, вільний (дата звернення 10.05.2026).

28. Старі карти Харкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oldmaps.com.ua/kharkiv/?leftmap=1930#15/49.9874/36.2195>, вільний (дата звернення 12.05.2026).

29. У Дніпрі реконструювали сквер біля набережної (проект). Хмарочос. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/07/15/u-dnipri-rekonstruyuvay-skver-bilya-naberezhnoyi-proyekt/>, вільний (дата звернення: 17.05.2026).

30. У Тернополі відкрили нову комфортну набережну [Електронний ресурс] // Хмарочос : інтернет-журнал. 2016. 29 серп. – Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2016/08/29/u-ternopoli-vidkrili-novu-komfortnu-naberezhnu/>, вільний (дата звернення: 17.05.2026).

31. Урна кругла InterAtletika LP212.1 70 л з кришкою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://play.interatletika.ua/urna-kruglaya-interatletika-lp212-1-70-l-s-kryshkoу/>, вільний (дата звернення 12.06.2026).

ДОДАТКИ
Додаток А

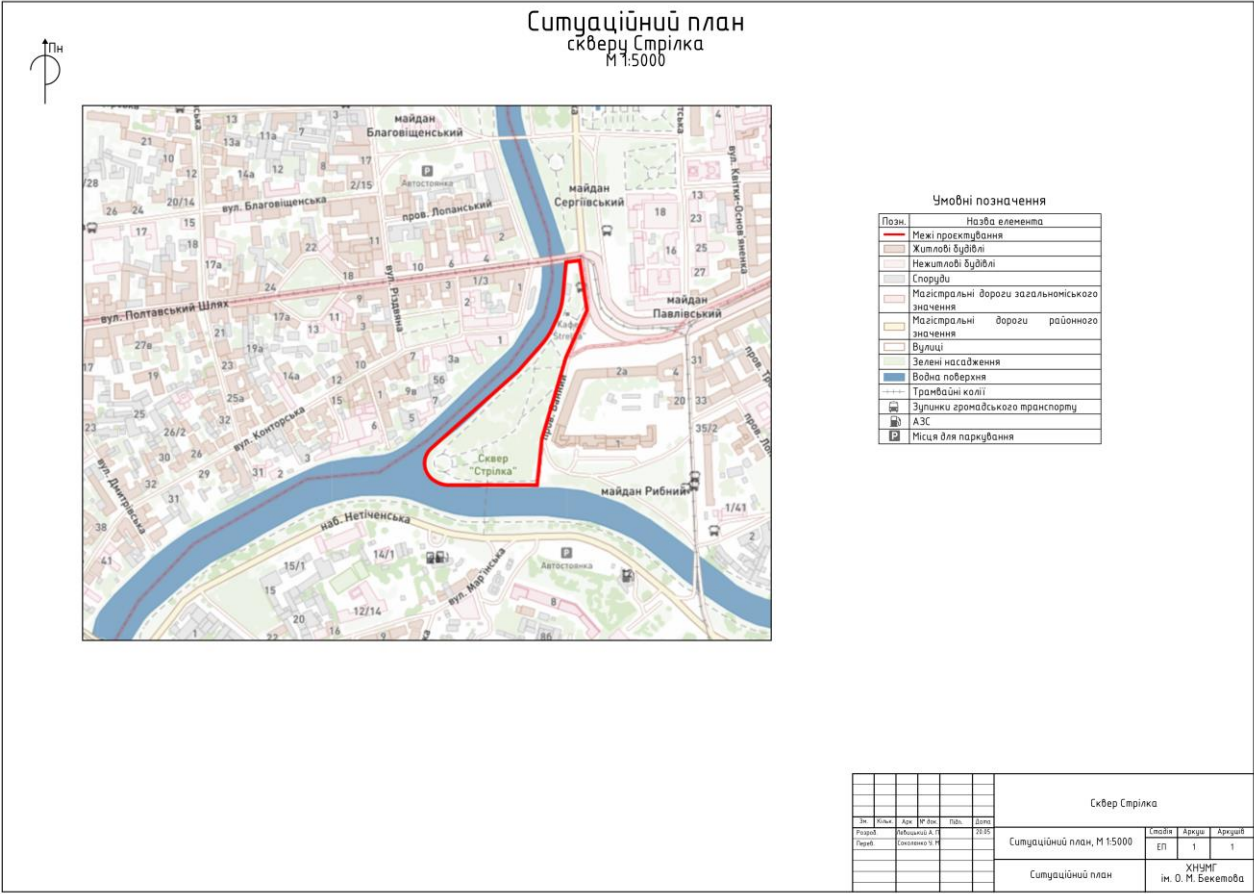

Рисунок А.1 – Ситуаційний план

Додаток Б

Рисунок Б.1 – Опорний план

Додаток В

Рисунок В.1 – Інвентаризаційний план (оновлені у 2026 р. дані інвентаризації інституту «Харківдiproагроліс» від 2017 р.)

Таблиця В.1 – Відомість обліку деревних рослин на території скверу Стрілка (оновлені у 2026 р. дані інвентаризації інституту «Харківдпроагроліс» від 2017 р.).

Номер за абрисом		Вид насаджень (рядова, групова посадки тощо)	Порядковий номер запису дерев	Назва породи дерев та її основних видів і форм	Вік (років)	Діаметр на висоті 1,3 м стовбура (см)	Висота дерева (м)	Кількість дерев (шт.)	Повнота насаджень (кількість дерев на 1 га)	Якісний стан дерев			Примітка
обліковий ділянки	куртин, груп дерев в обліковій ділянці									добрий	задовільний	незадовільний	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1а		рядова	1	Липа широколиста	55	27	8	1		+			
1а			2	Липа широколиста	50	24	7	1		+			
1а			3	Липа дрібнолиста	90	42	8	1		+			Облом вершини
1а			4	Липа широколиста	55	30	8	1		+			
1а			5	Липа широколиста	55	30	8	1		+			
1а			6	Липа широколиста	55	30	8	1		+			
1а			7	Липа дрібнолиста	90	42	10	1		+			
1а			8	Липа дрібнолиста	80	36	10	1		+			
1а			9	Груша лісова	90	48	10	1		+			
1а		група.	10	Вишня дрібнопильчаста	15	12	5	1		+			
1а			11	Вишня дрібнопильчаста	15	12	5	1		+			
1а			12	Вишня дрібнопильчаста	15	13	5	1		+			
1а			13	Вишня дрібнопильчаста	15	14	5	1		+			
1а			14	Яблуня домашня	50	30	7	1			+		Дупло
1а			15	Вишня дрібнопильчаста	15	12	5	1		+			
1а			16	Яблуня домашня	50	28	7	1			+		Дупло
1а			17	Вишня дрібнопильчаста	15	13	5	1		+			
1а			18	Вишня дрібнопильчаста	15	14	5	1		+			
1а		рядова	19	Клен гостролистий ф. кульовидна	20	14	4	1		+			
1а			20	Клен гостролистий ф. кульовидна	20	15	4	1		+			
1а			21	Вишня дрібнопильчаста	15	12	5	1		+			
1а			22	Робінія ф. кульовидна	20	14	5	1		+			
1а			23	Робінія ф. кульовидна	20	14	5	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1a			24	Робінія ф. кульовидна	20	12	4	1		+			
1a		група	25	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1a			26	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1a			27	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1a			28	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1a			29	Ялівець козацький	20	-	1	1					
1б		рядова	1	Клен гостролистий ф. кульовидна	20	14	4	1		+			
1б			2	Клен гостролистий ф. кульовидна	20	18	4	1		+			
1б			3	Клен гостролистий ф. кульовидна	20	18	4	1		+			
1б		група	4	Ялина колюча ф. сиза	30	18	13	1		+			
1б			5	Ялина колюча ф. сиза	30	16	8	1		+			
1б			6	Ялина колюча ф. сиза	30	16	8	1		+			
1б			7	Ялина колюча ф. сиза	30	18	8	1		+			
1б			8	Ялина колюча ф. сиза	20	8	6	1		+			
1б			9	Ялина колюча	20	8	7	1		+			
1б			10	Ялина колюча ф. сиза	30	14	10	1		+			
1б			11	Ялина колюча ф. сиза	30	16	11	1		+			
1б			12	Ялина колюча	15	14	7	1		+			
1б		група	13	Ялина колюча	15	14	7	1		+			
1б			14	Ялина колюча ф. сиза	25	12	8	1		+			
1б			15	Ялина колюча ф. сиза	20	10	5	1		+			
1б			16	Ялина колюча ф. сиза	25	14	7	1		+			
1б			17	Ялина колюча ф. сиза	25	12	8	1		+			
1б			18	Ялина колюча ф. сиза	20	8	8	1		+			
1б			19	Ялина колюча ф. сиза	20	8	12	1		+			
1б			20	Ялина колюча	15	10	10	1		+			
1б		рядова	21	Робінія ф. кульовидна	20	8	5	1				+	Тріщина в стовбурі, гриби
1б			22	Робінія ф. кульовидна	20	10	5	1		+			
1б			23	Робінія ф. кульовидна	20	10	5	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
16			24	Робінія ф. кульовидна	20	10	5	1				+	Морозобоїна, відсутнє 50% крони
16		одиначн	25	Липа широколиста	80	15	45	1		+			
16		одиначн	26	Дуб звичайний	5	6	7	1		+			
16		група	27	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
16			28	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
16			29	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
16			30	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
16			31	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в		рядова	1	Робінія ф. кульовидна	20	12	5	1			+		Проблемне щеплення
1в			2	Робінія ф. кульовидна	20	14	5	1					
1в			3	Робінія ф. кульовидна	20	14	5	1		+			
1в		група	4	Клен гостролистий	120	44	16	1		+			
1в			5	Клен гостролистий	120	48	17	1		+			
1в			6	Клен гостролистий	120	54	18	1		+			Омела
1в			7	Клен гостролистий	120	58	17	1			+		
1в		група	8	Клен гостролистий	120	48	16	1		+			
1в			9	Клен гостролистий	130	70	18	1		+			
1в			10	Клен гостролистий	120	40	16	1		+			
1в			11	Клен гостролистий	120	44	16	1			+		Омела
1в		одиначн	12	Катальпа бігонієподібна	30	12	8	1		+			
1в		одиначн.	13	Яблуня домашня	60	40	9	1			+		Пошкодж. ств.
1в		група	14	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			15	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			16	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			17	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			18	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			19	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			20	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1в			21	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г		група	1	Ясен звичайний	100	50	18	1				+	Пошкодж. ств.

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1г			2	Ясен звичайний	100	72	16	1				+	Висох
1г			3	В'яз гладкий	110	50	16	1			+		
1г			4	В'яз гладкий	160	72	23	1			+		Оголені гілки
1г			5	Клен гостролистий	30	16	10	1		+			
1г			6	Клен псевдоплатановий	25	8	5	1		+			
1г			7	Клен гостролистий	30	15	9	1		+			
1г		група	8	Клен псевдоплатановий	25	12	4	1		+			
1г			9	Клен псевдоплатановий	15	12	4	1		+			
1г			10	Клен псевдоплатановий	15	10	5	1		+			
1г			11	Клен псевдоплатановий	15	10	5	1		+			
1г			12	Клен псевдоплатановий	15	2	5	1		+			
1г			13	Клен псевдоплатановий	15	2	5	1		+			
1г			14	Робінія звичайна	150	70	23	1			+		
1г			15	Береза повисла	70	32	23	1		+			
1г		рядова	16	Робінія ф.кульовидна	20	10	5	1		+			
1г			17	Робінія ф. кульовидна.	20	10	5	1		+			
1г			18	Робінія ф. кульовидна	20	10	5	1		+			
1г			19	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			20	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			21	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			22	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			23	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			24	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			25	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			26	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			27	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			28	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			29	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			30	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1г			31	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1д		одиначн	1	Ясен звичайний	90	46	18	1				+	висох
1д		рядова	2	Гірकोкаштан звичайний	115	46	18	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1д			3	Гіркокаштан звичайний	130	60	16	1			+		
1д			4	Гіркокаштан звичайний	140	62	18	1				+	
1д			5	Гіркокаштан звичайний	140	62	18	1				+	
1д			6	Гіркокаштан звичайний	110	44	18	1				+	
1д			7	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1д			8	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1д			9	Ялівець козацький	20	-	1	1		+			
1д			10	Сніжноягідник білий	20	-	1	1		+			
1д			11	Сніжноягідник білий	20	-	1	1		+			
1е			1	Клен сріблястий	130	64/64	20	1			+		Кронування , пошкодження стовбура
1е			2	Ясен звичайний	70	40	16	1				+	Висох
1е			3	Клен гостролистий	120	42	16	1			+		Омела
1е			4	Береза повисла	90	40	18	1		+			Нахил на Пч.
1е			5	Клен гостролистий	120	40	14	1			+		
1е			6	Клен гостролистий	70	28	12	1			+		Сухе гілля
1е			7	Клен гостролистий	90	34	16	1			+		
1е			8	Клен гостролистий	70	26	12	1			+		Скривл. Стовб.
1е			9	Клен гостролистий	90	36	16	1			+		Нахил на Зх.
1е		рядова	10	Клен гостролистий ф. кульовидна	5	12	4	1		+			
1е			11	Клен гостролистий ф. кульовидна	5	12	4	1		+			
2			1	Клен гостролистий	90	38	14	1		+			
2			2	Клен гостролистий	120	40	12	1			+		Нахил на Пд
2			3	Клен татарський	70	24	8	1				+	Пошкодж. стов.
2			4	Гіркокаштан звичайний	140	60	16	1			+		
2		рядова	5	Тополя пірамідальна	80	74	18	1			+		
2			6	Тополя пірамідальна	80	60	18	1			+		
2			7	Тополя пірамідальна	80	92	16	1				+	Гниль стовбура
2			8	Тополя пірамідальна	80	58	8	1				+	Всох
2			9	Тополя пірамідальна	80	90	18	1				+	Гниль стовбура

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2			10	Тополя пірамідальна	80	68	20	1			+		
2			11	Тополя пірамідальна	80	102	24	1			+		
2		група	12	Ялина колюча ф. сиза	20	4	3	1		+			
2			13	Ялина колюча ф. сиза	20	6	3	1		+			
2			14	Ялина колюча ф. сиза	20	2	2	1		+			
2			15	Ялина колюча ф. сиза	20	4	3	1		+			
2			17	Клен гостролистий	70	30	12	1			+		
2			18	Клен гостролистий	110	40	16	1		+			
2		Група	19	Ясен звичайний	50	26	12	1			+		
2			20	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Сухе гілля
2			21	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Висох
2			22	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Висох
2			23	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Висох
2			24	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Висох
2			25	Ясен звичайний	50	26	12	1				+	Кривизна стовбура
2			26	Клен гостролистий	90	32	12	1				+	Сухе гілля, омела
2			27	В'яз гладкий	190	90	22	1			+		Пошкодження стовбура
2		Рядова	28	Гіркокаштан звичайний	115	46	14	1			+		
2			29	Гіркокаштан звичайний	120	52	16	1			+		Сухе гілля
2			30	Гіркокаштан звичайний	130	58	16	1				+	Відсутня частина крони
2			31	Гіркокаштан звичайний	115	46	14	1				+	
2			32	Гіркокаштан звичайний	110	42	10	1			+		Сухе гілля
2			33	Гіркокаштан звичайний	120	52	14	1			+		Сухе гілля
2			34	Гіркокаштан звичайний	90	36	14	1			+		
2			35	Гіркокаштан звичайний	140	62	18	1		+			
2			36	Береза повисла	70	34	20	1		+			
2			37	Береза повисла	70	34	20	1		+			
2		група	38	Липа серцевидна	45	18	8	1			+		Нахил на 3х
2			39	Клен гостролистий	50	20	14	1		+			Нахил на 3х
2			40	Клен гостролистий	130	46	20	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2			41	Клен гостролистий	110	40	18	1			+		Кривизна стовб-
2			42	Береза повисла	90	48	22	1		+			
2			43	Ялина колюча ф. сиза	40	24	10	1			+		Форма куща
2			44	Ялина колюча ф. сиза	40	16	9	1			+		Кривизна ствб
2			45	Граб звичайний	20	10	6	1		+			
2			46	Граб звичайний	20	9	8	1		+			
2			47	Граб звичайний	20	10	8	1		+			
2			48	Липа широколиста	60	40	18	1		+			
2a			1	Береза повисла	80	40	18	1		+			
2a			2	Липа серцелиста	60	28/30	14	1		+			
2a			3	Липа серцелиста	85	44	16	1		+			
2a		група.	4	Гіркокаштан звичайний	100	40	16	1		+			
2a		група	5	Гіркокаштан звичайний	105	44	15	1			+		
2a		група	6	Гіркокаштан звичайний	120	56	16	1			+		
2a		група	7	Гіркокаштан звичайний	130	72	18	1			+		
2a		група	8	Гіркокаштан звичайний	100	40	16	1		+			сухе гілля
2a		група	9	Гіркокаштан звичайний	110	52	16	1			+		сухе гілля
2a			10	Гіркокаштан звичайний	100	38	15	1			+		
2a			11	Гіркокаштан звичайний	110	52	18	1			+		сухе гілля
2a			12	Клен гостролистий	110	48	15	1			+		
2a			13	Липа серцелиста	70	36	11	1			+		
2a			14	Липа серцелиста	75	38	11	1			+		облом гілки
2a			15	Липа серцелиста	50	26	8	1			+		кривизна стовбуру
2a			16	Липа серцелиста	80	42	16	1		+			
2a			17	Клен гостролистий	110	42	15	1			+		облом гілки
2a			18	Гіркокаштан звичайний	110	54	18	1		+			
2a		група	19	Ялина колюча ф. сиза	20	4	3	1		+			
2a		група	20	Ялина колюча ф. сиза	30	14	5	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	21	Ялина колюча ф. сиза	20	8	4	1		+			
2a		група	22	Ялина колюча ф. сиза	20	8	3	1		+			
2a		група	23	Ялина колюча ф. сиза	15	8	2	1		+			
2a			24	Клен гостролистий	110	40	14	1			+		

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2a			25	Гіркокаштан звичайний	110	54	14	1			+		сухе гілля
2a			26	Липа широколиста	80	40	16	1		+			
2a			27	Липа широколиста	50	26	11	1			+		сухе гілля
2a			28	Клен гостролистий	10	4/4	5	1		+			
2a			29	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
2a			30	Клен гостролистий	10	8	6	1		+			
2a			31	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
2a			32	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
2a			33	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
2a			34	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
2a		група	35	Клен татарський	60	22	6	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	36	Клен татарський	60	20	6	1			+		нахил на Сх.
2a		група	37	Клен татарський	60	16	6	1			+		нахил на Сх.
2a		група	38	Клен татарський	60	32	10	1			+		кривизна стовб., пошкодж.
2a		група	39	Клен татарський	60	20	8	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	40	Клен татарський	60	24	5	1			+		нахил на Сх.
2a		група	41	Клен татарський	60	20	5	1			+		нахил на Сх.
2a		група	42	Клен татарський	60	26/20	8	1			+		нахил на Сх.
2a		група	43	Ялина колюча ф. сиза	30	18	6	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	44	Ялина колюча ф. сиза	30	14/10/8	6	1			+		
2a		група	45	Ялина колюча ф. сиза	30	18	7	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	46	Ялина колюча ф. сиза	30	20/16	7	1			+		
2a		група	47	Клен татарський	60	18	6	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	48	Клен татарський	60	20/20	11	1			+		
2a		група	49	Клен татарський	60	18	6	1			+		кривизна стовбуру
2a		група	50	Клен татарський	60	20	6	1			+		кривизна стовбуру
2a			51	Клен гостролистий	80	32	18	1			+		нахил на Півн.
2a			52	Клен гостролистий	80	36	18	1		+			
2a			54	Клен гостролистий	40	18	12	1			+		сухе гілля
2a			55	Клен гостролистий	110	40	18	1		+			
2a			56	Ясен звичайний	30	20	14	1				+	
2a			57	Клен гостролистий	80	32	18	1			+		

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2а			58	Клен гостролистий	80	36/34	16	1			+		нахил на Сх.
2а			59	В'яз гладкий	130	58	20	1		+			
2а			60	В'яз гладкий	170	86	21	1		+			
2а			61	В'яз гладкий	140	72	21	1		+			нахил на Сх.
26			1	Клен сріблястий	130	106	20	1			+		зацемент. дупла
26			2	Клен сріблястий	120	78	21	1		+			
26			3	Клен сріблястий	130	118	20	1		+			
26			4	Клен сріблястий	100	40	18	1			+		
26			5	Клен сріблястий	100	42	20	1		+			нахил на Зах.
26			6	Шовковиця	60	30	8	1			+		нахил на Зах.
26			7	Клен сріблястий	100	42	20	1		+			
26			8	Клен сріблястий	100	44	21	1		+			
26			9	В'яз гладкий	170	84	18	1			+		нарости на стовбурі
26			10	В'яз гладкий	130	56	18	1			+		нахил на Півн.
26			11	В'яз гладкий	85	40	20	1		+			
26			12	Клен сріблястий	100	48	21	1		+			
26			13	Клен гостролистий	60	28	14	1			+		кривизна стовбуру
26			14	Яблуня домашня	30	20	6	1			+		нахил на Півд.
26			15	Липа широколиста	40	20	8	1		+			
26		одиначн	16	Тополя біла	70	58	20	1		+			нахил на Півд.
26			17	Клен сріблястий	100	52	18	1			+		сухе гілля
26			18	Клен сріблястий	100	42	14	1				+	гниль стовбуру
26			19	Клен гостролистий	70	30	14	1			+		сухе гілля
26			20	В'яз гірський	85	40	20	1		+			
26			21	В'яз гладкий	135	62	21	1		+			
26			22	В'яз гладкий	65	30	18	1			+		нахил на Сх.
26			24	В'яз гірський	130	60	22	1		+			
26			25	В'яз гладкий	130	60	16	1			+		нахил на Півн.
26			26	Клен гостролистий	80	38	16	1			+		сухе гілля
26			27	В'яз гірський	160	80	22	1			+		хвороба стовбуру
26			28	В'яз гладкий	85	40	16	1			+		пошк. стовбуру
26			29	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
26			30	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
26			31	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
26			32	Клен гостролистий	10	6	6	1		+			
26			34	В'яз гладкий	125	54	20	1		+			
26			35	В'яз гладкий	125	54	20	1		+			
26			36	Груша лісова	60	30	16	1		+			
26			37	Клен гостролистий	110	40	18	1			+		
26			38	Клен гостролистий	110	40	18	1		+			
26			39	Клен гостролистий	60	28	14	1			+		сухе гілля
26			40	Клен гостролистий	40	22	14	1			+		
26			41	Клен гостролистий	15	8	6	1		+			
26			42	Клен гостролистий	15	8	5	1		+			
26			43	Клен гостролистий	15	7	6	1		+			
26			44	Клен гостролистий	15	8	6	1		+			
26			45	Горобина звичайна	25	10	7	1		+			
26		група	46	Ялина колюча ф. сиза	15	8	4	1			+		росте кущем
26			47	Ялина колюча ф. сиза	20	12/10/8	4	1			+		росте кущем
26			48	Ялина колюча ф. сиза	5	8	2	1		+			
26			49	Ялина колюча ф. сиза	5	8	2	1		+			
26			50	Ялина колюча ф. сиза	5	7	2	1		+			
26			51	Ялина колюча ф. сиза	5	8	2	1		+			
26			52	Ялина колюча ф. сиза	5	10	2	1		+			
26			53	Клен гостролистий	80	58	16	1		+			
2в			1	Клен сріблястий	120	62	18	1			+		Пошк. Стовбур
2в			2	Катальпа бігонієподібна	15	8	3	1			+		
2в			3	Катальпа бігонієподібна	15	8/6	4	1			+		
2в			4	Липа широколиста	10	12	5	1			+		
2в			5	Липа широколиста	10	14	5	1			+		
2в			7	Липа широколиста	10	14	5	1			+		
2в			8	Катальпа бігонієподібна	15	12	5	1			+		
2в			9	Липа широколиста	10	14	6	1			+		
2в			10	Липа широколиста	10	14	5	1			+		

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2в			11	Дуб звичайний	5	10	2	1			+		
2в			12	Гіркокаштан звичайний	105	50	16	1			+		
2в			13	Гіркокаштан звичайний	80	34	12	1			+		сухе гілля
2в			14	Шовковиця біла	60	40	12	1			+		
2в			15	Клен сріблястий	105	44	15	1			+		сухе гілля
2в			16	Клен гостролистий	40	20	11	1			+		крона з 8м
2в			17	В'яз гладкий	110	48	14	1			+		нахил Півн-Зах.
2в			18	Липа широколиста	50	26	10	1		+			
2в			19	Липа широколиста	50	26	10	1			+		мех.пошк.стовб.
2в			20	Липа серцелиста	70	32	14	1		+			
2в		група	21	Вишня дрібнопильчаста	15	10	4	1		+			
2в			22	Вишня дрібнопильчаста	15	12	4	1		+			
2в			23	Вишня дрібнопильчаста	15	11	4	1		+			
2в			24	Вишня дрібнопильчаста	15	11	4	1		+			
2в			25	Ясен звичайний ф.шаровидна	30	20	4	1		+			прив. h=1,5м
2в			26	Ясен звичайний ф.шаровидна	30	18	4	1		+			прив. h=1,5м
2в			27	Ясен звичайний ф.шаровидна	30	16	4	1		+			прив. h=1,5м
2в			28	Широкогілочник східний	60	10/10/10/10/12/8	6	1		+			росте кушем
2в			29	Шовковиця біла	70	26/28	12	1		+			розвилка від грунту
2в			30	Шовковиця біла	90	56/46	14	1			+		гниль стовбуру
2г		група	1	Широкогілочник східний	60	12/10/14/12	8	1		+			
2г			2	Широкогілочник східний	60	16/14/10/8	7	1		+			
2г		група	3	Широкогілочник східний	60	18/24/16	8	1		+			
2г			4	Широкогілочник східний	60	10//12	4	1		+			
2г		група	5	Широкогілочник східний	60	16/14	8	1		+			
2г			6	Широкогілочник східний	60	15	8	1			+		
2д			1	Ясен звич.ф.плауча	20	4	2	1		+			прививка h=2м
2д			2	Ясен звич.ф.плауча	20	4	2	1		+			
2д			3	Ясен звич.ф.шаровидна	20	4	2	1		+			
2д			4	Ясен звич.ф.шаровидна	20	4	2	1		+			

Продовження таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2д			5	Ясен звич.ф.шаровидна	20	4	2	1		+			
2д			6	Ясен звич.ф.плакуча	20	4	2	1		+			
2д		рядова.	7	Тополя пірамідальна	80	78	20	1			+		гниль серцевини
2д			8	Тополя пірамідальна	80	88	20	1			+		трутовик
2д			9	Тополя пірамідальна	80	88	22	1			+		
2д			10	Тополя пірамідальна	80	60	22	1			+		
2д			11	Тополя пірамідальна	80	60	22	1			+		
2д		група	12	Клен сріблястий	120	56	18	1		+			
2д			13	Клен сріблястий	110	46	18	1			+		
2д			14	Клен сріблястий	110	50	14	1			+		обріз.верхів'я
2д			15	Клен сріблястий	110	56	18	1			+		
2д			16	Клен сріблястий	110	40	16	1			+		нахил на Півд.
2д			17	Клен сріблястий	110	42	16	1			+		
2д			18	Клен сріблястий	130	70	20	1			+		
2д			19	Клен сріблястий	130	66	18	1			+		
2д			20	Клен сріблястий	130	74	18	1			+		
2д			21	Ясен звич.ф.плакуча	20	4	2	1			+		пошк.стовбуру
2д			22	Ясен звич.ф.плакуча	20	4	2	1		+			
2д			23	Ясен звич.ф.плакуча	20	4	2	1		+			
2д		рядова	24	Тополя пірамідальна	80	110	20	1			+		
2д			25	Тополя пірамідальна	80	70	20	1			+		
2д			26	Тополя пірамідальна	80	70	20	1			+		
2д			27	Береза повисла	70	30	16	1		+			
2е			1	Тополя пірамідальна	80	78	18	1			+		
2е			2	Клен гостролистий ф.шаровидна	50	28	6	1			+		
2е			3	Клен гостролистий ф.шаровидна	50	36	6	1			+		
2е			4	Ясен звич.ф.плакуча	30	14	5	1			+		
2ж			1	В'яз гладкий	135	54/50/38	16	1			+		Хвороба стовбура
2ж			2	В'яз гладкий	90	36	14	1			+		Сухі гілки
2ж			3	В'яз гладкий	95	44/36	18	1		+			
2ж			4	В'яз гладкий	95	40/32	18	1		+			

Закінчення таблиці В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2ж			5	В'яз гладкий	180	82	20	1			+		Хвороба стовбура
2ж			6	В'яз гладкий	185	84	18	1			+		Сухі гілки
2ж			7	В'яз гладкий	140	60	18	1			+		Хвороба стовбура
2ж			8	В'яз гладкий	140	60	18	1			+		Хвороба стовбура
2з		рядова	1	Гіркокаштан звичайний	110	42	14	1		+			
2з		рядова	2	Гіркокаштан звичайний	110	48	15	1		+			
2з		рядова	3	Гіркокаштан звичайний	110	36	14	1		+			
2з		рядова	4	Гіркокаштан звичайний	110	38	14	1		+			
2з			5	Береза повисла	40	20	12	1		+			
2з			6	Ясен звич.ф.плакуча	20	4	3	1		+			
2з			7	Береза повисла	100	54	22	1		+			
2з			8	Клен гостролистий	90	34	14	1		+			
2з			9	Клен гостролистий	70	28	12	1		+			
2з			10	Клен гостролистий	80	30	12	1		+			
2з			11	Клен гостролистий	55	24	12	1		+			
2з			12	Липа широколиста	80	36	15	1		+			
2з			13	Ясен звичайний	55	32	10	1		+			нахил на Півд
2з			14	В'яз гладкий	90	38	20	1		+			
2з			15	Клен гостролистий	90	38	15	1		+			
2з			16	Клен гостролистий	70	28	14	1			+		сухе гілля
2з			17	Липа широколиста	90	40	16	1		+			
2з			18	Ясен звичайний	50	28	12	1			+		нахил на Сх.
2з			19	Ясен звичайний	50	30	10	1			+		нахил на Півд.
2з		рядова	20	Тополя чорна	90	106	22	1			+		
2з			21	Клен гостролистий	50	18	8	1			+		поламане верхів'я
2з			22	Ясен зелений	40	26	12	1		+			
2з			23	Гіркокаштан звичайний	50	20	8	1			+		пошкодж.стовбуру
2з			24	Гіркокаштан звичайний	50	24	6	1			+		
2з			25	Ясен звичайний	70	40	16	1		+			
2з			26	Береза повисла	35	14	12	1		+			нахил на Сх.
2з			27	Береза повисла	35	18	8	1		+			